

”Varför ska de lindas in i en bomullsvärld?”

- En studie om hur idrottslärare resonerar kring
betygssättning och kunskapsbedömning på
grundsärskolan

Ulrika Ivetun

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 153:2012

Självständigt arbete på grundnivå

Utbildningsprogram 2008-2013

Seminariehandledare: Bengt Larsson

Handledare : Erik Backman

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att analysera och diskutera hur idrottslärare samt en person som är ansvarig för grundsärskolefrågor på Skolverket, resonerar kring betygsättning och skriftliga omdömen i idrottsämnet på grundsärskolan. Detta ska besvaras genom följande frågeställningar: Hur upplever idrottslärare undervisning och bedömning av kunskap i idrott och hälsa i grundsärskolan? Vilka fördelar respektive nackdelar finns med betyg respektive skriftliga omdömen i grundsärskolan? Vilka antaganden ligger bakom skillnader i kursplanen för idrottsämnet på grundskolan och grundsärskolan? Vad utmärker idrottsämnet avseende bedömning och inkludering i jämförelse med andra ämnen? Vilka ramfaktorer möjliggör respektive begränsar bedömningen av eleverna på grundsärskolan i idrottsämnet?

Metod

Kvalitativa intervjuer valdes för att få en mer djupgående inblick i hur respondenterna resonerar kring betyg och skriftliga kunskapsomdömen i idrott och hälsa på grundsärskolan..

Resultat

Lärarna ger motsägelsefulla uttryck för om betyg eller skriftliga kunskapsomdömen är bäst för eleven på grundsärskolan. Personen på Skolverket förespråkar dock att betyg vore bäst för både eleven och hela skolan. Kursplanerna i respektive skolform är lika, det är i bedömningen som skillnaden finns. Kravet på E-nivån i grundsärskolan är relativt lågt anser lärarna och personen på Skolverket. Samtidigt ger införandet av E-nivån konsekvenser för eleven. Uppfylls inte E-nivån, ska då eleven flyttas ner till träningskolan? Ramfaktorer som påverkar bedömningen är: otydlighet i formuleringstexten av kursplanen, att lärare tolkar kursplanen på olika sätt, att lärarna inte vet hur eleverna förstår innebörden i ett betyg eller bedömning, att lärarna är positiva till att undervisa sarskoleelever och att skolan är otydlig när det gäller att informera om rätten till betyg.

Slutsats

Även om betyg och bedömning är något som diskuterats i denna uppsats, så är det fortfarande inte obligatoriskt på grundsärskolan.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Bakgrund	3
2.1 Grundskolan	3
2.2 Grundsärskolan.....	3
2.3 Betyg och bedömning i skolan	4
2.3.1 Formativ bedömning	4
2.3.2 Summativ bedömning	5
2.3.3 Skriftliga kunskapsomdömen	5
2.3.4 Debatt om särskolan och betyg	6
2.3.5 Varför har man betyg och bedömning i skolan?	7
2.4 Jämförelse mellan kursplanerna	7
2.4.1 Sammanfattning	11
3. Tidigare forskning	11
3.1 Sammanfattning	14
3.2 Tillägg	15
4. Syfte	15
4.1 Frågeställningar.....	15
5. Teoretiskt perspektiv	15
6. Metod	17
6.1 Val av metod	17
6.2 Urval.....	18
6.3 Genomförande.....	20
6.4 Databearbetning och analys	21
6.5 Tillförlighetsfrågor	21
6.6 Etiska aspekter.....	23
7. Analys av resultat	24
7.1 Kursplanernas likhet.....	24
7.2 Betyg eller omdömen?	25
7.3 Betygets betydelse i särskolan.....	26
7.4 Lärarna är positiva till att undervisa särskoleeleverna	29
7.5 Skolans tydlighet	29

7.6 Lärarna gör egna tolkningar	30
7.7 Är det synd om särskoleeleverna?.....	31
7.8 Att inkludera i idrott och hälsa	32
8. Diskussion	34
8.1 Hur upplever idrottslärare undervisning och bedömning av kunskap i idrott och hälsa i grundskolan?.....	34
8.2 Vilka fördelar respektive nackdelar finns med betyg respektive skriftliga omdömen i grundskolan?.....	35
8.3 Vilka antaganden ligger bakom skillnader i kursplanen för idrottsämnet på grundskolan och grundskolan?.....	36
8.4 Vad utmärker idrottsämnet avseende bedömning och inkludering i jämförelse med andra ämnen?.....	36
8.5 Vilka ramfaktorer möjliggör respektive begränsar bedömningen av eleverna på grundskolan i idrottsämnet?.....	37
8.5.1 Formuleringsarenan.....	37
8.5.2 Transformeringsarenan.....	37
8.5.3 Realiseringsarenan	38
8.5.4 Ramfaktorer som påverkar bedömningen	38
8.6 Slutsats	40
9. Referenslista	41

Bilagor

Bilaga 1: brev till idrottslärarna och ansvarig på Skolverket

Bilaga 2: intervjufrågor med teman till idrottslärarna med inkluderad undervisning

Bilaga 3: intervjufrågor med teman till idrottslärarna på min VFU-skola

Bilaga 4: intervjufrågor med teman till ansvarig på Skolverket

Bilaga 5: litteratursökning

1. Inledning

På lärarprogrammet för blivande idrottlärare så diskuteras nu intensivt hur betyg ska sättas i förhållande till de kunskapskrav som anges i den nya kursplanen, Lgr11. Detta kan ses som en avspegling av diskussionen om betyg och bedömning som präglar debatten om skolan i allmänhet (Lindström 2011, s. 9 f). Lärare i idrott och hälsa har visat sig dels ha svårt att sätta betyg i relation till kunskapskraven, dels ha svårt med att formulera sig kring vad eleverna ska lära sig i ämnet (Skolinspektionen 2012, s. 13 f). I mitt uppdrag som idrottlärare i framtiden så ska elevernas kunskapsutveckling i skolan bedömas på ett medvetet och pedagogiskt sätt. Kunskapen ska alltid bedömas i relation till kursplanens kunskapskrav för att se hur långt eleven har nått i sin läroprocess (Skolverket 2011a, s. 5 f).

I och med implementeringen av kunskapskraven i den nya läroplanen för grundskolan så framhålls den nya läroplanen, Lgr 11 som tydligare än dess föregångare (Regeringen 2010a). Därför är det av intresse om och hur denna förändring av kunskapskraven också avspeglar sig i lärares bedömning

Under min VFU (verksamhetsförlagda utbildning) har jag också haft möjligheten att få undervisa på grundsärskolan under några lektioner. I grundsärskolan går de elever som har en utvecklingsstörning. De har precis samma rätt att gå i skolan som alla andra elever i det svenska skolväsendet. Skolverket har på senare tid riktat kritik mot kvaliteten på undervisningen i grundsärskolan. Elevernas kunskapsutveckling har inte stimulerats tillräckligt och det har legat mer fokus på omsorg än kunskap. (Skolverket 2011a, s. 5 f.)

När det gäller kunskapsutveckling hos eleverna i sarskolan är det ingen artskillnad från kunskapsutveckling i andra skolformer, snarare en gradskillnad (ibid, s. 8 f).

Citatet ovan anger att elevers resultat och arbetsprestationer ska värderas på samma sätt som i den traditionella grundskolan, det vill säga genom en jämförelse med kunskapskraven för det aktuella ämnet eller kursen. I den nya läroplanen för grundsärskolan har man också tagit bort den tidigare skrivningen ”efter sina förutsättningar” som innebar att eleven kunde uppnå ett godkänt betyg om läraren ansåg att eleven presterat sitt bästa för att nå kravet för godkänt.

Det som nu ska gälla är att även grundsärskolan ska sbedömas efter kunskapskraven om eleven vill ha ett betyg (Regeringen 2010b, s. 11).

Det finns olika kursplaner i ämnet idrott och hälsa, bl.a. en för grundsärskolan och en för traditionella grundskolan. Dessa liknar varandra till innehåll och struktur om man jämför dessa. Skillnaden som jag kan se är att grundsärskolans kursplan inte är lika omfattande vad gäller krav på vad undervisningen ska leda till. Även om kunskapskraven anges och hur betyg ska sättas i förhållande efter dessa är det många av särskoleeleverna som bara får ett studieintyg i form av ett skriftligt omdöme efter utbildningen. Ett betyg ges bara i de fall målsman begär eller om eleven själv vill det. En elev från grundsärskolan kan däremot aldrig få underkänt, till skillnad från den traditionella grundskolan. Som jag kan se det kanske det inte är obligatoriskt med betyg för elever i grundsärskolan eftersom de sannolikt kan ha att göra med att dess sorterande funktion inte är lika betydelsefull för dessa elever. Ett annat skäl till detta skulle kunna vara att det kan ses som mera ”känsligt” och svårt att kategorisera elever i grundsärskolan som duktiga respektive mindre duktiga.

Jag vill med denna uppsats belysa hur fyra idrottslärare som undervisar i grundsärskolan tänker kring betygsättning och skriftliga omdömen i ämnet idrott och hälsa. Är det svårare att bedöma särskoleelever i ämnet idrott och hälsa än elever i vanliga grundskolan? Hur sätts betygen i förhållande till kunskapskraven i idrott och hälsa i grundsärskolan? Varför kan inte särskoleelever få icke godkänt i betyg? Vad fyller betyget för syfte på grundsärskolan? Hur ser de skriftliga omdömena ut? För mig har dessa frågor framstått som intressanta när man ser på grundsärskolan i relation till debatten om betyg och bedömning i skolan i allmänhet.

Eftersom Skolverket i och med den nya läroplansreformen ger ut bedömningsstöd i form av filmer och texter i olika ämnen så kommer jag också att genomföra en intervju med en person insatt i grundsärskolefrågor från Skolverket. Resultatet av denna studie kan förhoppningsvis bidra till en inblick i hur idrottslärare tänker kring betygsättandet och de skriftliga kunskapsomdömena på grundsärskolan i idrottsämnet.

2. Bakgrund

2.1 Grundskolan

Grundskolan är en obligatorisk nioårig skolform och är tillgänglig för alla barn mellan 7-16 år. Skolplikten som gör att den är obligatorisk omfattas av skollagen. Riksdag och Regering beslutar om ramarna kring skolan såsom förordningar och lagar. Kommunen har sedan ansvar tillsammans med rektor för den dagliga verksamheten. Det finns även fristående grundskoleutbildningar där en ägare istället för kommunen har ansvaret. Dessa skolor ska vara öppna för alla. Alla skolor har rätt att profilera sig, t.ex. mot idrott och hälsa eller mot engelska. Utbildningen ska dock motsvara det som ges i kommunala skolor. Varje läsår är uppdelat i två terminer, en höst- och en vårtermin. I Sverige börjar de flesta barn i årskurs 1 på höstterminen det år de fyller 7 år. Det är också möjligt att låta barnen börja det år de fyller 6 och vid särskilda skäl vid 8 år. Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet eleven går i skolan. Betygen ges i skalan A-F. A-E är godkända betyg, medan F är underkänt. Där så stor frånvaro finns att en lärare saknar betygsunderlag i ett ämne sätts bara ett streck (-). Med sitt slutbetyg kan man sedan söka in till gymnasieskolan. (Skolverket 2011b.)

2.2 Grundsärskolan

Grundsärskolan är till för elever med utvecklingsstörning. Utbildningen kan göras väldigt individuell. Den kan såväl omfatta traditionella grundskolans kursplaner, grundsärskolans kursplaner eller göras som en kombination av ämnesområden och då kallas det träningskola. Målet med utbildningen är att ge kunskaper och värde, bidra till social gemenskap och personlig utveckling. Den ska också ge en god grund för aktivt deltagande i samhället. (Skolverket 2011c.)

Efter utbildningen får eleverna ett studieintyg i form av ett skriftligt kunskapsomdöme. Begär föräldrarna det kan eleven få betyg i de ämnen eleven läst. Betygen ges i skalan A-E, där högsta betyget är A och det lägsta är E. När inte eleven upp till kraven för E sätts inget betyg på eleven. (Skolverket 2011d.) Numera är också grundsärskolan en nioårig skolform. Tidigare var den tioårig. Om eleven dock efter nionde året inte har nått upp till kunskapskraven har eleven rätt att gå två år till i grundsärskolan. (Skolverket 2011c.)

En elev i grundsärskolan kan få betyg i båda skolformerna, grundskolan och särskolan. Går en elev i grundsärskolan och dennes föräldrar begär betyg, sätts betyg enligt grundsärskolans kursplaner. Har beslut tagits tillsammans med elev, rektor och vårdnadshavare kan sarskoleeleven läsa ett eller flera ämnen enligt grundskolans kursplan. Då ges betyg efter grundskolans kunskapskrav enligt skollagen. (Skolverket 2011c.)

2.3 Betyg och bedömning i skolan

Både förr och nu har betyg och bedömning varit värdeladdade ord som förekommit i skolan. De bedömnings – och betygssystem som förekommit har många människor erfarenheter av. Dessa har också fört med sig konsekvenser, både hos eleven här och nu, men även senare i livet. Betyg och bedömning kan påverka människors självuppfattning och därför har lärarna i skolan en viktig uppgift när de utövar detta. I början av 90-talet blev skolan mer mål – och resultatstyrd än tidigare. Huvudman för skolan blev nu kommunen istället för staten. På en nationell nivå framtogs skollag, skolförordning, kursplaner, betygskriterier och nationella prov fram för att göra bedömningen likvärdig i skolorna. Dessa mål konkretiserades ofta i lokala arbetsplaner på skolorna. (Andersson 2002, s. 7.)

I den nuvarande läroplanen, Lgr 11, finns en sexgradigt betygsskala, i den för grundsärskolan finns en femgradig. Den nya betygsskalan som infördes ska ge en mer rättvis bedömning då man har lagt till flera betygssteg. (Skolverket 2011e.)

2.3.1 Formativ bedömning

Med formativ bedömning menas att bedömningens syfte främst är till för att göra eleven medveten om hur den ligger till i förhållande till de mål som ska uppfyllas. Bedömningen ska ge eleven insikt om hur eleven kan jobba vidare mot målet. Målet för undervisningen måste tydliggöras för eleven. Formativ bedömning är en del av undervisningen, där dialog mellan lärare och elev är en viktig komponent. Den formativa bedömningen innefattar också elevens självbedömning. Formativ bedömning sägs öka elevens lärande. (Björklund Boistrup 2011, s. 109.)

2.3.2 Summativ bedömning

En summativ bedömning syftar till att summera vad eleven har lärt sig. Den säger ingenting om hur eleven kan jobba vidare med sina kunskaper (Skolverket 2010). De betyg som elever får i Sverige från årskurs 6 är ett summativt betyg (Björklund Boistrup 2011, s. 109).

Formativ och summativ bedömning behöver inte vara helt olika varandra och enligt styrdokumentet kan bedömning bedrivas både formativt och summativt. Det handlar mer om hur läraren förhåller sig till bedömningarna. Ett syfte där man bedömer för att stödja eleven och syftet med att ge ett summativt betyg kan ibland kan beskrivas som ett dilemma för läraren. Däremot kan läraren samla in all information till ett summativt betyg, men på vägen dit så kan bedömningen vara formativ. T.ex kan den summativa bedömningen av ett prov användas formativt inför nästa uppgift för att då vet läraren och eleven vad dem behöver jobba med. Formativ bedömning kan därför ges till dess att ett betyg har satts. (Skolverket 2011f, s. 17 f.)

2.3.3 Skriftliga kunskapsomdömen

År 2010 kom Skolverket med en utvärdering gällande skolors skriftliga omdömen. Kritiken riktades till att utformningen av dessa såg mycket olika ut och att omdömet inte hängde ihop med målsättningarna. Kunskapsomdömena tycktes heller inte vara förankrade i läroplanens eller kursplanernas mål. Följande citat är från ett skriftligt omdöme gällande matematikundervisningen för en elev i årskurs 8:

Stefan är en glad och arbetsmotiverad elev, som alltid deltar i undervisningen på ett positivt sätt. Han har med sig rätt material och jobbar på, även om det går trögt ibland. Fortsätt så... ” (Pihlgren 2011, s. 80.)

Enligt Pihlgren (2011) säger detta citat ingenting om hur eleven ligger till i förhållande till kursplanens mål. Hon menar på att man kan ana att eleven inte alltid når upp eftersom att ”det går trögt ibland” (ibid). Ett kunskapsomdöme ska tala om vad eleven har för förmågor och kunskaper. Lärare är skyldiga att formulera kunskapsomdömen som innehåller fyra grundformer:

1. X kan, vet, känner till...
2. X har inte visat att han/hon kan, vet, känner till...

3. X har förmåga att...
4. X har inte visat att han/hon har förmåga att...

Oftast används bara den första och tredje grundformen men den andra och fjärde grundformen har egentligen en större innebörd när det gäller omdömen och betyg. Enligt Gustavsson, Måhl och Sundblad (2012) vill både elever och föräldrar få reda på varför inte eleven fick ett bättre betyg. En lärare kan därför motivera det med att skriva: ” Du har inte visat att du kan/vet...” . Eller ” Du har inte visat att du har förmåga att...”. Utan grundformerna två och fyra blir det därför svårt att sätta ett betyg. (ibid, s. 135 f.) Varje år ger skolan ett utvecklingssamtal till eleven och dess vårdnadshavare tillsammans med ansvarig lärare. Vid detta samtal görs en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP). Denna utvecklingsplan ska innehålla skriftliga kunskapsomdömen. (Skolverket 2011g.)

2.3.4 Debatt om särskolan och betyg

De tidigare betygen som fanns i läroplanen från 1994, dvs. IG (icke godkänd) G (godkänd), VG (väl godkänd) och MVG (mycket väl godkänd), fanns inte i särskolans betygssystem. Särskoleeleverna kunde bara få U (underkänd), G (godkänd) och VG (väl godkänd), aldrig MVG (mycket väl godkänd). Om detta berättar ”Radio annorlunda” i sin artikel från 2010. Särskoleeleven och reportern Marinell Isaksson tycker att det är orättvist för han vill också kunna få MVG. (*Radio Annorlunda* 2010.)

Det nya betygssystemet ger grundsärskoleeleverna möjlighet att få det högsta betyget, ett A, samtidigt som kunskapskravet för att få ett E i särskolan skärps (*Lärarnas Nyheter* 2011). Två lärare ger i artikeln sina synpunkter på detta och menar att de är rädda för vad som händer med de elever i grundsärskolan som inte når upp till E. Ska de då flyttas ner i träningskolan? Dem är också osäkra på om betoningen på betyg är rätt väg i grundsärskolan. Eleverna kan enligt en av lärarna känna sig kränkta och eleverna ska inte behöva känna den pressen. Dessutom undrar läraren om föräldrarna, som redan vet att deras barn är annorlunda, upplever att deras barn inte ens klarar skolan. Med de nya kunskapskraven och möjligheten till att få betyg från sexan tror sig läraren också öka antal åtgärdsprogram i grundsärskolan. Artikeln tar också upp att den nya skollagen fortfarande inte kräver godkända betyg (E) från särskoleelever för att konkurrera om platserna till gymnasiesärskolan och ställer sig frågande till varför betyg då är viktigt? De menar också att de inte tror det nya betygssystemet inte kommer att ändra deras undervisning radikalt. Däremot är de osäkra på vad som egentligen

menas med värdeordet ”medverka” som förekommer i kunskapskraven. (*Lärarnas Nyheter* 2011.) Att eleven ”medverkar” är ett av orden som beskriver hur eleven ska uppnå E i grundsärskolans samtliga ämnen, däribland i idrottsämnet (Skolverket 2011j). Detta värdeord är svårt att tolka menar en av lärarna i artikeln. Läraren menar att man kan nog enas om vad ordet innebär i en klassdiskussion på grundskolan, men när det gäller sarskolan blir det knepigare. Graden av delaktighet är svår att avgöra anser hon eftersom att alla elever har olika typer av funktionshinder. (*Lärarnas Nyheter* 2011.)

Tidningen *Föräldrakraft* från 2008 ställer frågan till skolminister Jan Björklund om vilken betydelse förändringen med de nya betygssystemen får för grundsärskoleeleverna. Han menar att betydelsen inte behöver bli så stor men om en elev utvecklas ska det observeras. Han säger också att både elever och föräldrar vill att grundsärskolan ska likna den traditionella grundskolan. (*Föräldrakraft* 2008.)

2.3.5 Varför har man betyg och bedömning i skolan?

De tidigare betygssystemet i läroplanen från 1980, Lgr 80, byggde på en rangordning i fem grupper där de bästa sju procenten som läste samma kurs i landet skulle ha en 5:a, de näst bästa en 4:a och så vidare. De sju procent som presterade sämst skulle få en 1:a. Inför reformen 1994 föreslogs att betygen skulle sättas i relation till kunskapsmål och att det inte skulle finnas någon förutbestämd fördelning av betygen. (Linde 2006, s. 104.) En viktig uppgift som betyg tycks ha är att stärka elevers studier i rätt riktning mot att kunna prestera mer, dvs. att betygen har en motiverande effekt på eleverna. Samtidigt får eleverna reda på vet hur de ligger till i förhållande till kunskapskraven. Betygen fungerar också som en urvalsfunktion när man söker vidare till gymnasiet, då det kan råda platsbrist på den utbildning som eleven vill gå. Det är också bra för skolorna då de kan utvärdera den verksamhet som skolorna bedriver. (Eklöf 2011, s. 67.)

2.4 Jämförelse mellan kursplanerna

Jag har valt att rikta in mig på vad kursplanen säger i årskurs 7-9 i de båda skolformerna eftersom att idrottslärarna som jag har intervjuat har undervisat grundsärskoleelever på högstadiet. Ett första konstaterande är att kursplanen i de båda skolformerna har nästan samma struktur och är uppbyggd på följande sätt:

1. Idrott och hälsa - motiv till varför ämnet finns
2. Syfte och sammanfattade förutsättningar för att utveckla sina förmågor
3. Centralt innehåll

- Rörelse
- Hälsa och livsstil
- Friluftsliv och utevistelse
- Ämnesspecifika begrepp (denna rubrik under centralt innehåll återfinns endast i grundskolans kursplan)

4. Kunskapskrav

Nedan presenteras både likheter och skillnader i de båda kursplanerna.

1. Idrott och hälsa - motiv till varför ämnet finns

Kursplanerna inleds med en likadan motivering till varför just ämnet är viktigt (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s.43 & Lgr 11 grundskolan, s. 51).

2. Syfte och sammanfattande förutsättningar för att utveckla sina förmågor

Syftestexten skiljer sig något ifrån varandra. Enligt grundskolans kursplan ska ”eleverna få möta olika slags aktiviteter” (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 51). I sarskolans kursplan framhålls istället att ”eleverna få prova på många olika slags fysiska aktiviteter”. (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 43.)

När det gäller förutsättningar för att utveckla sina förmågor skiljer sig dessa åt i några av förmågorna. I grundskolans kursplan står det att idrott och hälsa ska ge eleverna förutsättningar i att:

Planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil. (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 51.)

Denna motsvaras istället av i grundskolan:

Reflektera över samband mellan rörelse, hälsa och livsstil (Skolverket, Lgr 11 grundskolan, s. 43).

Det kan noteras att man i grundskolan inte betonar förmågan att genomföra rörelse utan istället den kognitiva förmågan att reflektera. Grundskolan betonar också en till förmåga som inte grundskolans kursplan anger och det är eleven ska ges förutsättningar att:

Använda ämnesspecifika ord, begrepp och symboler (ibid)

3. Centralt innehåll

När det kommer till rubriken centralt innehåll så är denna uppdelad i *rörelse, hälsa och livsstil* och *friluftsliv och utevistelse*, varav grundskolan har en till rubrik: *ämnesspecifika ord och begrepp*. Centralt innehåll för de båda kursplanerna är relativt lika, fast grundskolans kunskapsmål är inte riktigt lika omfattande. Ett exempel är att man i grundskolans kursplan under rubriken *friluftsliv och utevistelse* anger ”Att orientera i okända miljöer med hjälp av kartor och andra hjälpmedel för positionering”. (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 54.) I grundskolan står det istället ”att orientera sig i kända miljöer. Enkla kartors uppbyggnad” (Skolverket, Lgr 11 grundskolan, s. 45). Man kan också se att vissa av kunskaperna i centralt innehåll kommer i olika ordning. Innehållet i de centrala innehåll i de båda kursplanerna är relativt brett och generellt, vilket lämnar utrymme för personliga tolkningar av läraren i båda kursplanerna.

4. Kunskapskrav

Kunskapskraven anger kunskapsnivån för godtagbara kunskaper och för de olika betygsstegen (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 3 & Lgr 11 grundskolan s. 3).

Under kunskapskraven kan man i de båda kursplanerna se vad som krävs för betyget E-A. Under D och B i de båda kursplanerna kan man läsa under D att om kunskapskraven för E och övervägande del för C är uppfyllda ger ett D. Under B kan man läsa om att då ska kunskapskraven för betyget C och övervägande del för A vara uppfyllda för att nå ett B.

Därför är det mest text under kunskapskraven för E, C och A. (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 54 f & Lgr 11 grundsärskolan, s. 45 f.)

Under kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9 finns det några olikheter i respektive skolforms kursplan då vissa ord är annorlunda. I den för grundskolan så står det t.ex. att eleven för att uppnå ett E i årskurs 9 *till viss del* kan anpassa sina rörelser till aktiviteten, eller att den på ett *i huvudsak* fungerande sätt kan sätta upp mål för att planera träning. Att eleven kan föra *enkla och till viss del* underbyggda resonemang kring aktiviteterna lekar, spel och idrotter står också. För att uppnå ett C så står istället att eleven kan anpassa sina rörelser *relativt väl* till aktiviteten, eller att den kan föra *utvecklade och relativt väl* underbyggda resonemang kring aktiviteterna. För att uppnå ett A i grundskolan för årskurs 9 står det istället att eleven ska anpassa sina rörelser *väl* till aktiviteten och att eleven på ett *väl fungerande* sätt kan sätta upp mål för träningen samt att man kan föra *välutvecklade och väl* underbyggda resonemang kring aktiviteterna. (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 55.) I kursplanen för grundsärskolan så har dessa ord bytts ut mot andra. För att eleven ska uppnå ett E i årskurs 9 handlar det istället om att eleven kan *medverka och bidra* till att variera sina rörelser, eller att den kan *medverka* i att genomföra aktiviteter och att de kan *bidra* till ett resonemang kring skador förknippade med aktivitet. (Skolverket 2011, Lgr grundsärskolan, s. 47.) I kommentarmaterialet till kursplanen står det att lärare måste komma överens med vad som menas med just *medverka*. Vad är det som krävs för att kunna konstatera att eleven medverkat? Det behövs enligt kommentarmaterialet för grundsärskolan kännedom om varje enskild elev för att kunna avgöra när eleven medverkar och bidrar (Skolverket 2011, kommentarmaterial till grundsärskolans kursplaner, s. 9). För att grundsärskoleeleven ska uppnå ett C ska den *delvis* kunna variera sina rörelsesätt eller att den på ett *delvis fungerande sätt* kan genomföra och planera aktiviteterna och att de kan föra *enkla* resonemang till hur man förebygger skador. För att uppnå ett A ska eleven anpassa sina rörelser *väl* och på ett *väl fungerande* sätt genomföra och planera aktiviteter. Eleven ska kunna föra *välutvecklade* resonemang om hur man förebygger skador. (Skolverket 2011, Lgr grundsärskolan, s. 47.)

I båda kursplanerna presenteras också kunskapskraven i tabellform (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 58 f & Lgr 11 grundsärskolan, s. 49 f).

Även här kan man se att grundsärskolans och grundskolans kunskapskrav skiljer sig. Ett exempel är att i den för grundskolan är det krav på att kunna simma 200 meter bröst och 50

meter i ryggläge för att uppnå ett E. Den i grundsärskolan har bara krav på att simma 200 meter bröst för att uppnå ett E i simning. (ibid.)

2.4.1 Sammanfattning

De båda kursplanerna är uppbyggda enligt samma struktur varav grundsärskolan har en till rubrik under centralt innehåll. Man kan se i de båda kursplanerna att det finns en progression för kunskapskraven, men att grundsärskolan inte erhåller lika fördjupade och omfattande kunskaper. Det finns olika ord i respektive kursplan som återfinns i betygssystemen.

I den för grundskolan: Under E-nivån anges *till viss del, i huvudsak* och *enkla*. C-nivån anger *utvecklade* och *relativt väl*. A-nivån anger *väl fungerande* och *välutvecklade*.

I den för grundsärskolan. Under E-nivån anges *medverka* och *bidra*. C-nivån anger *delvis* och *enkla*. A-nivån anger *väl fungerande* och *välutvecklade*.

3. Tidigare forskning

När förra läroplanen från 1994, Lpo 94 trädde i kraft ändrades betygssystemets grundprincip. Den grupprelaterade betygsskalan från 1962 togs bort. I 30 år hade lärare arbetat i en yrkeskultur där de inte behövde handskas med en ”underkänd-nivå” (U). Betyget 1 som fanns då var det sämsta betyget, men lärarna konstaterade då bara i stort att de hade bristfälliga kunskaper. De ställdes inga yrkesmässiga krav på lärarna i och med detta betygssystem. När det nya betygssystemet infördes kom det en ”godkänd-gräns” (G) för eleverna, detta lägsta betyg innebar ändå att eleverna skulle nå upp till vissa mål och kunskaper för att erhålla detta betyg. En studie genomfördes som rapporterades internt för Skolverket. Studien ville uppmärksamma om och hur på vilket sätt lärarnas arbete förändrades när denna godkändgräns infördes. De ville också undersöka om lärarna kunde se konsekvenser hos eleverna i och med det nya betygssystemet. Man valde skolor som kunde representera lärares varierande erfarenheter i förhållande till G. Studien genomfördes mellan 1997-1998 för grundskolan och mellan 1999-1999 för gymnasieskolan.

För grundskolans del intervjuades totalt 16 stycken lärare. De lärare som intervjuades var lärare i matematik, engelska, svenska och speciallärare. I det stora hela innebär införandet av godkändgränsen att lärarnas uppdrag förändrats helt. Både den nya betygsformen, införandet av utvecklingssamtal, skyldigheten med att göra åtgärdsprogram och den nya organisationen

med arbetslag. Istället för lärarnas undervisning skulle det fokuseras mer på elevernas lärande. De förändrade uppdraget enligt lärarna och som blev synliga i denna studie var kommunikation. Både den med andra kolleger och elever, men även den kommunikationen mellan föräldrar och lärare.

För grundskollärarna kom det fram att deras arbete kring elevernas lärande i förhållande till bedömningen av eleverna förändrats, detta uppfattades dock inte av gymnasielärarna. Istället för att planera undervisningen enligt några huvudmoment planerades nu istället i förhållande till mål och den nya godkändgränsen. Diskussioner om kunskap uppmärksammades. Gällande betygen så visade intervjuerna att livliga diskussioner uppstått, både på grundskolan och på gymnasieskolan om vilken typ av kunskap man kunde kräva av eleverna. Faktakunskaper ställdes mot förståelse och vilket av de som var viktigast var olika för lärarna. Många nivågrupperade sin undervisning, speciellt inom matematiken, men detta förekom även i engelska. Man lät eleverna att jobba med den nivån de ville eller på lärarens rekommendation, dvs. att en del elever gavs undervisning på G-nivå, andra på VG-nivå och en del på MVG-nivå.

När lärare enats om kraven kom frågan om kriterier. Grundskollärarna hade stöd av Skolverket gällande VG-nivån. För att synliggöra en progression ansåg många av lärarna att det blev en del att tänka på och formulera om. En del av lärarna ansåg också att det var svårt att formulera generella kriterier som inte fanns bara i en av läroböckerna. När det gällde MVG-nivån sökte många lärare stöd hos sina kollegor och gällande G-nivån var det många lärare som hade mottot ”hellre fria än fälla”. Inom grundskolan fick speciallärarna en ny roll. Innan reformen skickades eleverna till dem för att de skulle lösa problemen. När G-gränsen infördes blev deras roll mer konsultativ, lärarna ville ha råd om hur de skulle arbeta med en viss elev eller om man kunde lägga om hela undervisningen i klassen för att alla skulle lära sig mer. (Lindberg 2002, s. 39 ff.) Eleverna informerades om kriterierna och nu upplevde lärarna att eleverna tyckte att betyget var kopplat till hur de nått kriterierna och inte hur de är som personer.

Många av lärarna upplevde att det var första gången som de nu var tvungna att reflektera över vilka krav som de ska ställa. Lärarna upplevde också att eleverna blev mer intresserade av sina betyg, även de elever som inte presterat så bra. En del av lärarna välkomnade den nya

reformen, speciellt de lärare som uppfattat sig ha jobbat liknande innan med samma syn på kunskap. Dessa lärare var karaktärsämneslärare, både inom yrkes och studieförberedande program på gymnasiet. De lärare som uttryckte oro över den nya reformen var kärnämneslärare eller karaktärsämneslärare inom studieförberedande program som undervisar i ett kärnämne. De betraktade det som att kursmålen ärorealistiska att nå och att kärnämneskursers kriterier är för omöjliga att nå för elever på yrkesförberedande program. Om skolan blivit ”lättare” eller ”svårare” svarar lärarna lite olika. Men på grundskolan är de flesta lärarna eniga om att G-gränsen medfört att skolan blivit svårare eftersom att de ställs högre krav på eleverna. Den ökade kunskapsnivån medförde att man behövde tydliggöra för eleverna vad de skulle kunna. Fokus från de högpresterade eleverna ändrades i och med reformen fokus på att alla elever skulle bli godkända. (ibid, s 40 ff.)

Under 2002 fick Institutionen för idrott och hälsa vid Örebro Universitet möjlighet att genomföra ett regeringsuppdrag som Skolverket fick. Anledningen till uppdraget var den ogynsamma hälsoutvecklingen för barn och ungdomar. Utvärderingen gällde årskurs 5 och årskurs 9 med mest fokus på årskurs 9. (Eriksson, Gustafsson, Quennerstedt, Rudsberg, Öhman & Öijen, 2003, s. 10.) Det som undersöktes var bl.a. lärares perspektiv på idrottsämnet.

När det gällde grundskolan skickades 200 enkäter ut till idrottslärarna, 75 % av de tillfrågade svarade. Av lärarnas svar framkom att lärarnas undervisning influerades av vad de själva tycker är viktigt att lära sig. De viktigaste var enligt majoriteten av lärarna att eleverna har roligt genom fysisk aktivitet. På andra och tredje plats kom samarbetsförmågan och att eleverna får bättre fysik. Minst viktigt var det att eleverna lärde sig att konkurrera, tävla och att utveckla sin kritiska förmåga. Däremot tyckte de manliga idrottslärarna att eleverna skulle lära sig att konkurrera i större utsträckning än kvinnorna.

I kursplanen för idrottsämnet under Lpo94 låg fokus på motorik, dans, simning, friluftsliv och orientering. Dessa aktiviteter verkar däremot inte förekomma i hög utsträckning på lektionerna (ibid, s. 21 ff). Elevernas perspektiv på idrottsämnet behandlades också. 946 elever deltog, hälften flickor, hälften pojkar. Det framkom att de flesta elever, både på gymnasiet och i grundskolan tycker om ämnet, men andelen blir lägre ju högre upp i skolåldern man kommer.

Frågor om betyg ställdes bara i årskurs 7, 8 och 9 samt gymnasieskolan eftersom att betyg inte här gavs i årskurs 6. (ibid, s. 30.)

Studien visar att många av eleverna får betyget MVG eller VG trots att de inte kan dansa eller använda sig av karta och kompass i naturen. Författarnas slutsatser är att man måste diskutera vad det är som ska bedömas och vilken kunskap som ska uppnås i de olika betygsriterierna. Enligt NU-03 uppnår 94% av eleverna godkändnivån. Utvärderingen lyfter också fram att betygsriterierna för olika skolor kan se olika ut. En elev som byter om och är närvarande, men dock ej aktiv kan få godkänt i betyg på en skola, medan andra skolor har betydligt högre krav för godkändnivån. (ibid, s 158 f.)

3.1 Sammanfattning

Den första studien: Den grupprelaterade betygsskalan togs bort när läroplanen från 1994, Lpo 94, presenterades. Detta innebar för både lärare och elever att en ”godkänd-gräns” införts. Eleverna var tvungna att uppnå vissa mål och kunskaper för att få detta betyg. Elevers lärande kom i första hand och inte lärarnas undervisning enligt lärarna. Förändringen innebar tydligare kommunikation mellan lärare och elever. Lärarna fick också samarbeta mer då kriterier för godkändgränsen och de högre betygen skulle tas fram. På grundskolan uppfattade lärarna att skolan blivit svårare eftersom att högre krav hade ställts på eleverna. Fokus flyttades från de högpresterade eleverna till fokus på att alla elever skulle bli godkända.

Den andra studien: Enligt lärarna influerades lektionerna i idrottsämnet av de som de själva tyckte var viktigt. Att eleverna hade roligt genom fysisk aktivitet var högsta prioritet. Fokus i kursplanen låg på motorik, dans, simning, friluftsliv och orientering men enligt lärarna förekom dock inte dessa aktiviteter i hög utsträckning i undervisningen. Eleverna i studien fick både VG och MVG trots att de uppgett att de varken kunde dansa eller använda sig av karta och kompass i naturen. Utvärderingen visade också att betygsriterierna för betygen kunde se helt olika ut på skolorna. En elev som är ombytt och närvarande kunde få G i betyg, medan andra skolor hade betydligt högre krav för godkändnivån.

3.2 Tillägg

Det finns forskning på områden som handlar om inkludering av elever med nedsatt funktionsförmåga i idrottsämnet. Denna forskning berör dock inte elever med nedsatta kognitiva förmågor, utan den forskningen har handlat om t.ex. elever som sitter i rullstol och som varit inkluderade i den vanliga undervisningen i idrott och hälsa. Däremot vill jag poängtera att tidigare forskning om just särskolan och idrottsämnet i stort sett är obefintlig, förutom i enstaka examensarbeten av andra studenter.

4. Syfte

Uppsatsens syfte är att analysera och diskutera hur idrottslärare samt en person som är ansvarig för grundsärskolefrågor på Skolverket, resonerar kring betygsättning och skriftliga omdömen i idrottsämnet på grundsärskolan.

4.1 Frågeställningar

För att uppfylla detta syfte har dessa frågeställningar används i min studie:

- Hur upplever idrottslärare undervisning och bedömning av kunskap i idrott och hälsa i grundsärskolan?
- Vilka fördelar respektive nackdelar finns med betyg respektive skriftliga omdömen i grundsärskolan?
- Vilka antaganden ligger bakom skillnader i kursplanen för idrottsämnet på grundskolan och grundsärskolan?
- Vad utmärker idrottsämnet avseende bedömning och inkludering i jämförelse med andra ämnen?
- Vilka ramfaktorer möjliggör respektive begränsar bedömningen av eleverna på grundsärskolan i idrottsämnet?

5. Teoretiskt perspektiv

Jag har valt att använda mig av läroplansteorin när det gäller att analysera och tolka studiens empiri. Denna teori valde jag därför att styrdokumentet är de dokument som en lärare ska följa när det gäller undervisningen. Både kunskap och erfarenheter kan man skaffa sig i vardagen, men när undervisning och förmedling av kunskap sker i organiserad form uppstår ett behov av att välja ut vad som är kunskap. Det är just detta som Göran Linde (2003) skriver

om i sin bok: *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*. I boken utgår Linde (2003) från den engelske pedagogen Basil Bernstein: :

Curriculum defines what counts as valid knowledge (Linde 2006, s. 5).

Bernstein menar att läroplanen anger vad som räknas som kunskap, vilket enligt Linde (2006) leder till vidare frågor om vem det är som bestämmer vad som är riktig kunskap? Är det den som skriver läroplanen eller den som tillämpar den? (ibid.) Denna teori ska hjälpa mig att förstå hur lärarna resonerar kring betyg och kunskapsbedömning i grundsärskolan. I och med reformerna från 1994 års läroplaner så innebär det att läraren och skolorna har en stor frihet i att uppnå de mål som fastslås (Linde 2006, s 6). Lärarens egna erfarenheter och tolkningar av läroplanen ges utrymme. Andra faktorer som påverkar undervisningen och tolkningen av läroplanen är det som kallas för ramfaktorer. Dessa ramfaktorer kan utgöras av t.ex. tid som finns till förfogande, antal elever i klassen och tillgång till material och utrustning. Även reglerade ramar såsom betygssystem och behörighetsregler för lärare påverkar innehållet i undervisningen. (ibid, s. 15 f.) Det som avgör vilken stoff och kunskap eleverna ska tillvarata kan enligt Linde (2006) delas in i tre arenor: formuleringsarenan, transformeringsarenan och realiseringsarenan (s. 6). I formuleringsarenan finns utgivandet av styrdokumenten, som läroplan och kursplaner. Detta leder till transformeringsarenan, där läraren och andra aktörer tolkar läroplanen. Detta utmynnas i realiseringsarenan, den faktiska undervisningen som påverkas av enskilda händelser (ibid, s. 56) och som gestaltas i undervisningen där kommunikation och aktivitet är i fokus samt elevers tänkande som ett led i tillägnet av kunskaperna. (ibid, s. 56.) Men det är inte alltid så enkelt enligt Linde (2006) att bara tänka att det är staten som formulerar läroplanen, lärarna tolkar den och att eleverna påverkar interaktionen i klassrummet. Staten är inte bara inblandad på formuleringsarenan eftersom att de är huvudutbildare för lärarutbildningen och därmed bidrar till formuleringsarenan. De gör även inspektioner av skolan och genomför fortbildningar. Lärarna tolkar inte bara läroplanen utan de kan också påverka formuleringsarenan via sina fack genom att trycka på läroplansutredningar. Det civila samhällets intressegrupper kan också påverka alla arenorna genom distribution av material eller när politiska partier besöker skolorna och framför sina budskap. En kategori aktörer som också förväntas få större inflytande över tolkningen av läroplanen är föräldrar. Friheten att välja skola har ökat och när det uppstår konkurrens om elever så förväntas en ökad lyhördhet för föräldrarnas synpunkt angående tolkningen av läroplanen. (ibid, s 56 f.)

Detta teoretiska perspektiv valdes för att jag tror att den kan hjälpa mig med tolkningen av empirin. Jag kommer att göra en jämförelse mellan grundsärskolans och grundskolans kursplan i idrott och hälsa, dvs. att jag kommer att titta på formuleringsarenan. Det är sedan intressant att ställa frågor om hur lärarna tolkar kursplanerna och kan motivera sina svar när det gäller betyg och bedömning i sarskolan, transformeringsarenan. Eftersom jag inte studerat elevernas kunskaper kan jag dock inte säga något om realiseringsarenan. Om det sedan finns några ramfaktorer som eventuellt påverkar den realiserade undervisningen, realiseringsarenan, kan dock lärarnas utsagor ge mig information om. Just därför används denna teori som utgångspunkt i denna uppsatsstudie.

6. Metod

6.1 Val av metod

Jag har valt att använda mig av den kvalitativa intervjun som metod. En kvalitativ intervju inriktar sig på att upptäcka uppfattningar om ett fenomen. Därför kan man aldrig i förväg formulera fasta svarsalternativ för den man intervjuar. Med en låg grad av standardisering på frågorna ger man utrymme för intervjupersonen att svara med egna ord, vilket så gott som alltid sker i en kvalitativ intervju. Däremot styr den som intervjuar in intervjun på det som den ska handla om. (Patel & Davidsson 2003 s. 78.) Inriktningen på frågorna handlar här också om betyg och bedömning i sarskolan.

Själva intervjuformuläret som intervjuaren tar med sig till intervjun kan utformas med öppna frågor eller teman (ibid, s. 80). Jag har valt att använda mig av en intervjuguide som enligt Bjørndal (2002, s. 92) är en mer eller mindre detaljerad plan över teman och frågor som ska tas upp under intervjun (se bilaga). I en kvalitativ intervju kan det vara svårt att generalisera det som kommer fram (ibid, s. 106) eftersom att det är just de fem personerna jag intervjuar som kommer til tals. Att generalisera är dock inte tanken med min studie, utan jag är ute efter hur just dessa intervju personer tycker och tänker kring ämnet för att kunna få mer djupgående svar. I den kvalitativa inriktningen riktas intresset mot individen, hur den tolkar, upplever och formar sin verklighet. I en kvalitativ studie är det heller inte ovanligt att börja med att samla

in datan, dvs. empirin. Därefter kan man bestämma sig för en teori, även om man ofta gör detta arbete sida vid sida. (Backman 2008, s. 54.)

Jag valde därför en kvalitativ intervju som bidrar till ett öppet samtalsklimat samtidigt som man säkerställer att vissa frågor behandlas. Det man måste ha i åtanke däremot är att det krävs bra samtalsfärdigheter av intervjuaren samt att det finns en risk att jag som intervjuare kan påverka svaren (Bjørndal 2002 s. 113).

6.2 Urval

Innan man gör en undersökning måste man bestämma sig för vilka som ska ingå i den (Patel & Davidsson 2003, s. 53). Jag har tidigare haft VFU på den skola där min handledare hade hand om en särskoleklass i idrott och hälsa. Just nu jobbar han enbart med särskoleklassen och har inte idrott och hälsa längre. Däremot har han stor erfarenhet av att ha gett både betyg och skriftliga omdömen i idrottsämnet. Den person som tagit över hans jobb på skolan har nu hand om särskoleeleverna i idrott och hälsa. Dessa två personer kändes relevanta att intervjua och eftersom att redan en kontakt fanns med denna skola föll det sig naturligt att välja just dem två lärarna. En vän till mig jobbar även hon i en skola där de undervisar särskoleeleverna. Skillnaden här är att dessa elever är med eleverna i årskurs 8 på deras idrottslektion. Hon undervisar därför en blandad klass med elever från särskolan och elever från grundskolan. Detta är intressant för mig då jag inte stött på detta när jag varit ute på olika VFU-skolor. Varför har man valt just idrottsämnet att inkludera eleverna i? Hur fungerar det att bedöma elever enligt två olika kursplaner samtidigt? Både hon och hennes kollega arbetar på detta sätt då man delat upp särskoleklassen på två klasser i årskurs 8 på skolan. Därför valde jag också att intervjua både min vän och hennes kollega som också har erfarenhet av denna undervisning.

Särskoleklassen på båda skolorna har åldrarna 12-15 år, alltså har alla lärarna jag intervjuar hand om eller har haft hand om de äldre särskoleeleverna på de båda skolorna. Jag lade ingen vikt vid om det var kommunala skolor eller privata skolor som lärarna arbetade vid. Inte heller om det var kvinnor eller män som jag intervjuade då det inte tillförde något till just mina frågeställningar i denna uppsats.

Jag ansåg även att det vore intressant att få till en intervju med en ansvarig person från Skolverket för att kunna diskuterafrågor angående betyg och bedömning i särskolan. Personen

som intervjuas från Skolverket är undervisningsråd och ansvarig för frågor om grundsärskolan.

När jag presenterar resultat och analysdelen har jag valt förkortningen L1, L2, L3, L4 och SI för mina intervjupersoner. ”L” står för lärare och ”SI” står för Skolverket intervju.

- L1, utbildad idrottslärare årskurs 1-9 från Örebro Universitet. Jobbar på en skola söder om Stockholm. Undervisar grundskoleeleverna i idrott och hälsa. Har även undervisning för särskoleelever mellan 12-15 år en gång i veckan i idrott och hälsa. Särskoleeleverna bedöms utifrån grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa. Har dock aldrig gett ett betyg till dem, endast omdömen.

L2, utbildad idrottslärare årskurs 1-gymnasiet med 60 poäng i specialpedagogik från Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm samt Stockholms Universitet. Jobbar på en skola söder om Stockholm. Jobbar nu på särskolan. Har tidigare undervisat grundskoleelever och särskoleelever i idrott och hälsa. Särskoleeleverna bedömdes då utifrån grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa. Har dock aldrig gett ett betyg till dem, endast omdömen.

- L3, utbildad idrottslärare årskurs 1-9 samt f-3 (förskoleklass till årskurs 3) i matematik och svenska från Stockholms Universitet. Jobbar på en skola norr om Stockholm. Undervisar grundskoleeleverna i idrott och hälsa och hemkunskap. Har en halv särskoleklass med i årskurs 7 på idrottslektionerna. Särskoleeleverna bedöms utifrån grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa. Ger ungefär hälften av dem betyg, resten av eleverna får omdömen.
- L4, utbildad idrottslärare årskurs 1-9 från Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Ämneskunskaper även i matematik. Jobbar på en skola norr om Stockholm. Undervisar grundskoleelever i idrott och hälsa. Har en halv särskoleklass med i årskurs 7 på idrottslektionerna. Särskoleeleverna bedöms utifrån grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa. Ger ungefär hälften av dem betyg, resten av eleverna får omdömen.

- SI, utbildad lågstadielärare, speciallärare och särskolelärare med mångårig erfarenhet av att arbeta med särskoleelever. Undervisningsråd för frågor om grundsärskolan på Skolverket.

6.3 Genomförande

Den första kontakt som togs var med min VFU-skola. Idrottsläraren blev informerad om syftet med uppsatsen och vem jag var. Jag fick hans mejladress och skickade ett mejl till honom med ett brev där jag skriftligt klargjorde uppsatsens syfte. Vid intervjuer rekommenderar Patel & Davidsson (2003) att man först ska skicka brevet och sedan i brevet påpeka att man kommer att ringa (s. 70). Anledningen till att jag gjorde tvärtom var för att spara tid och för direkt få veta om personen kan tänka sig att ställa upp eller inte samt om personen hade tid. Detta tillvägagångssätt skedde i alla mina kontakter med de intervjuade personerna. Efter telefonsamtalet skickades mejlet ut till samtliga där jag återupprepade det som jag hade sagt så att de hade tid att sätta sig in i vad intervjun skulle handla om. (se bilaga 1-4). I detta brev är det viktigt att man klargör syftet med intervjun, hur individens bidrag kommer att användas samt att alla har rätt till anonymitet gentemot andra läsare av mitt arbete (ibid). Däremot påpekade jag också att det svar som kommer fram behandlas konfidentiellt av mig och eventuellt min handledare, det vill säga att jag och min handledare vet vilka personerna är och var dem arbetar, men ingen annan. Alla informerades också om att det är frivilligt att medverka och att dem närsomhelst kan avbryta sin medverkan.

Enligt Patel & Davidsson (2003) ska denna information ges ytterligare en gång vid intervjutillfället (s. 71). Detta skedde därför igen innan jag började ställa mina frågor. Intervjufrågorna utformade jag efter att ha skrivit inledning och fått klart för mig vad uppsatsen skulle handla om. Jag läste även en del forskning om ämnet. Min handledare tog del av dessa och hjälpte mig därefter att formulera om vissa frågor. Jag ville att alla frågor skulle gås igenom under intervjun, men utan inbördes ordning och att jag kunde ställa följdfrågor beroende på hur intervjun utvecklades. Intervjun skedde på den plats där intervjupersonen ville bli intervjuad. Jag var därför ute på skolorna när jag intervjuade idrottslärarna.

På skolan där särskoleeleverna var med på idrottslektionerna med en årskurs 8 skedde intervjuerna under samma dag efter varandra med respektive lärare. På min förra VFU-skola

skedde intervjuerna på två olika dagar eftersom att de inte fanns tid samma dag. Personen från Skolverket intervjuades på Skolverket. Under intervjun är det viktigt att man visar ett intresse för intervjupersonen och att intervjuaren visar respekt och förståelse för intervjupersonen. Det är lätt att man kan väcka en försvarsattityd hos en intervjuperson om denne upplever att man exempelvis dömer eller kritiserar personen. (ibid.) Det var därför viktigt för mig att skapa en avslappnad atmosfär som inbjuder till ett bra samtal genom att lyssna, ställa följdfrågor vid behov och visa intresse för personen. Intervjuerna höll på i 30-40 minuter och jag valde att spela in varje respondents svar på en ljudfil i samtycke med respondenten och som de tidigare blivit informerad om. Detta är ett vanligt sätt att registrera en intervju på (Kvale & Brinkmann 2009 s. 194).

6.4 Databearbetning och analys

När en intervju var avslutad valde jag att transkribera ljudfilen till en text. Detta är ett vanligt sätt att arbeta när man gör en kvalitativ intervju så att man får en text att arbeta med (Patel & Davidsson 2003 s. 119). Jag valde även då att ringa in intressanta resultat som passade bra in i mina frågeställningar. Jag skrev även upp viktiga tolkningar av personens svar som jag visste var bra att ha med i min analys. Det är också viktigt att påbörja analysen medan den är i färskt minne (ibid).

Eftersom att det var mycket text att arbeta med och att intervjufrågorna inte alltid kom i samma ordning fick jag hitta det som gav svar på mina frågeställningar. Därefter fick jag sedan klippa i pappret med textmaterialet och lägga in under frågeställningarna. Ibland kunde jag hitta liknande svar eller teman som passade in under frågeställningarna och därmed skapades även vissa teman som man sedan kunde lägga in under respektive frågeställning i analys av resultatdelen.

Jag valde att lägga analys och resultat under samma rubrik eftersom att jag ville analysera direkt i anslutning till resultatet så att det blir lättare för läsaren och att det tar tid att bläddra fram och tillbaka mellan sidorna.

6.5 Tillförlighetsfrågor

En intervju är en social interaktion där både kroppsuttryck, tid och tonfall är tillgängliga för den som intervjuar, men inte för den som bara läser utskriften (Kvale och Brinkmann 2009 s.

200-201). Den läsare som sedan läser mina resultat och tolkningar kommer också att tolka på sitt sätt. Det är ibland svårt för mig som intervjuare att förmedla till läsaren om en person är osäker, när pauser uppstår eller olika betoningar på ord som kan skapa föreställningar. När det gäller en tolkning av personens emotionella känslor eller svar ska man enligt Kvale och Brinkmann (2009, s. 201) vara försiktig eftersom att det kan påverka utskriftens intersubjektiva reliabilitet. Jag valde därför att inte skriva ut fyllnadsord som ”ehh”, ”mmm” eller oväsentligt prat som inte hade med min inriktning på arbetet att göra när jag presenterade resultatet. Jag valde att tolka nyanserna i svaret och använde mig därför inte av dessa ”fyllnadsord” eftersom att jag inte tyckte att dessa påverkade analysen av resultatet. En forskare kan redovisa längre sekvenser av en intervju, men kan också välja att bryta ut sekvenser av frågor och svar för att t.ex. understödja en tolkning (Patel & Davidsson 2003 s. 105). Detta har jag försökt att göra, men då måste man vara försiktig med så att inte intervjupersonens svar rycks ur sitt sammanhang (ibid).

Validiteten i en kvalitativ studie kan bero på hur forskaren beskrivit sin metod och hur den gått tillväga (ibid, s. 106) därför har jag försökt att vara noggrann i metoddelen. En fara för validiteten är om forskaren vid transkriberingen väger in egna värderingar då syftet istället är att tolka (ibid, s. 105). Jag har försökt att tänka på detta och att vara medveten om mina val genom att försöka att vara objektiv.

I en kvantitativ studie betecknas reliabiliteten som låg om en forskare intervjuar en person flera gånger, ställer samma fråga men får olika svar. Reliabiliteten i en kvalitativ studie bör istället ses mot bakgrund för den specifika situation som sker. (ibid, s. 103.) Det är viktigt att den slutgiltiga texten är tillgänglig för läsaren. För mycket citat och liten analys gör att läsaren själv måste tolka svaren. För mycket text och för lite citat gör att läsaren inte får göra någon tolkning alls själv och trovärdigheten går inte att avgöra. Man måste därför ha en bra balans mellan citat och kommenterande text. (ibid, s. 120.) Genom att bygga upp tolkningar som gör att läsaren kan bilda sig en förståelse och göra egna tolkningar kallas kommunikativ validitet (ibid, s. 105).

Eftersom att jag har valt att genomföra en kvalitativ studie är jag nyfiken på hur just dessa personer tänker och resonerar. Det är min uppgift att försöka göra detta med stor noggrannhet samt att ge så nyanserade beskrivningar som möjligt i hur personerna svarar. En kvalitativ

studie har därför gett mig chansen att träffa dessa personer personligen, ställa frågor, be dem förtydliga ett svar vid osäkerhet om jag förstått det rätt. Jag tycker därför att min metod med kvalitativa intervjuer passade bra för mina frågeställningar.

6.6 Etiska aspekter

Den som genomför en studie måste hitta något som är moraliskt försvarbart att genomföra. Detta görs nog främst genom att gå tillbaka till sig själv. Man måste tänka på att människor är inblandade och att den kvalitativa intervjun bygger på tillit och empati samt ett fritt utbyte av åsikter.

En forskare måste acceptera om någon skulle vilja dra sig ur eller ta tillbaka en kommentar (Kvale & Brinkmann 2009 s. 92). Kvale & Brinkmann (2009) har tagit fram fyra osäkerhetsområden som jag har tagit hänsyn till i min uppsats. Dessa är *informerat samtycke*, *konfidentialitet*, *konsekvenser* och *forskarens roll* (s. 87 f).

Alla intervjupersoner blev både muntligt och skriftligt informerade om uppsatsens syfte och frågeställningar. Det skriftliga brevet godkändes av min handledare innan de skickades ut. Att man kunde dra sig ur när man ville poängterades noga. Alla intervjupersoner ställde upp på intervjuerna och meddelade mig, därav gav de sitt *samtycke* till intervjun. *Konfidentialiteten* togs hänsyn till då ingen av intervjupersonerna nämns vid namn, däremot visste alla om att jag som person vet vilka de är och även min handledare. Anonymiteten garanterades däremot av alla andra läsare av mitt arbete. Efter arbetet godkännts har alla transkriberade intervjuer och inspelningar på ljudfil förstörts. Arbetets konsekvenser upplevde jag som små för de individer som ställde upp på intervjuerna. Jag kände aldrig av att intervjuerna ledde in på känsliga områden. *Konsekvenserna* hoppas jag istället på att de ger positiva effekter då alla mina intervjupersoner var positivt inställda till att bli intervjuade samt att de ville ta del av mitt arbete när det var klart. Förhoppningsvis får både jag och de intervjuade vidgade perspektiv på betyg och bedömning i särskolan. *Forskarens roll* i det här fallet, det vill säga min egen roll har handlat om hur jag ställt mina intervjufrågor. Det är viktigt att inte lägga orden i munnen på någon då kvalitativ forskning handlar om hur intervjupersonen väljer att svara.

7. Analys av resultat

De resultat som framkommit under intervjuerna och i min uppsats har jag valt att presentera utifrån aktuella teman som kommit fram under intervjuerna och som besvarar mina frågeställningar. Senare i min diskussionsdel i uppsatsen kopplar jag samman empirin med mitt teoretiska perspektiv, bakgrund och tidigare forskning genom att referera och diskutera under de frågeställningar som jag hade i studien och som jag här valt att ha som rubriker.

När jag redovisar citat från intervjuerna i denna analysdel kommer jag att använda mig av de förkortningar som jag gav respektive respondent tidigare i metoddelen.

7.1 Kursplanernas likhet

Kursplanerna är utformade på liknande sätt och lämnar likvärdigt utrymme för tolkning. De distinkta skillnader som finns är att grundsärskolans centrala innehåll inte är lika omfattande som grundskolans. När det gäller betygsgrunderna används olika ord för att beskriva vad som krävs under respektive betyg. Grundsärskolan lägger betoning på *medverkan* och att eleven kan *bidra* på E-nivån, medan E-nivån på grundskolan anger ord som *till viss del* eller *i huvudsak*. A-nivån har liknande ord som att eleven på ett *välutvecklat* sätt t.ex kan resonera. De lärare som arbetar med båda samtidigt måste vara medvetna om dess skillnader enligt personen från skolverket.

Man måste jämföra kursplanerna. Om eleven deltar på grundskolans undervisning, men läser enligt grundsärskolan så kan vanliga kursplanen även hänga med i undervisningen, men man måste veta att vissa grejer så ska den eleven inte bedömas på. Det handlar ju mest om bedömningen på idrott och hälsan. (SI 2012)

Personen från skolverket säger också:

Kursplanerna är lika rent praktiskt och jag har inte klart i minnet vad som skiljer dem. (SI 2012)

En av lärarna som arbetar med båda kursplanerna samtidigt ger också uttryck för att man måste nivåanpassa i t.ex. orientering som inte har samma höga krav för grundsärskoleeleverna. Läraren säger också:

De behöver inte göra teoretiska uppgifter i samma uträkning, men annars så mycket som möjligt. (L4 2012)

Den andra läraren på samma skola där särskoleeleverna går med eleverna i den vanliga grundskolan i idrottsämnet berättar:

Jag måste tänka efter och ibland efter lektionen gå in och kolla på kursplanerna och ibland kommer jag på att just det, särskoleeleven kanske inte ska bli bedömd i det momentet. (L3 2012)

När frågan ställs om kursplanernas likheter och olikheter till personen från Skolverket ges ett svar på varför de liknar varandra.

Jo tidigare så har alltid grundskolans läroplan utarbetats först och sen har grundsär kommit efteråt, men den här gången fick vi tillåtelse att komma samtidigt. [...]. Vi hade samma process som grundskolan med konferenser och den var ute på remisser hela tiden under arbetets gång. Men kravet är att den ska bygga på grundskolans så det förutsatte att vi samarbetade. Kursplaner som ligger så nära grundskolan som möjligt, men som ändå anpassar till elevgruppen om man har en utvecklingsstörning. (SI 2012)

Hon berättar också att ju mer praktiskt ett ämne är desto mer påminner formuleringarna i kursplanen om varandra.

7.2 Betyg eller omdömen?

Lärarnas åsikter varierar. En av lärarna på skolan där grundsärskoleeleverna har lektion tillsammans med grundskolans årskurs 7 tycker att betygen är enklare att sätta eftersom att det blir mer att man prickar av. Läraren ger också uttryck för att betyget är lättare att förstå för eleven.

När det gäller betyget så för jag alltid en diskussion med eleven. I de flesta fall så har eleven också själv valt det. Omdömen kan lätt bli för omfattande för eleven. (L4 2012)

Den andra läraren på samma skola beskriver också betyget som att det är lättare för eleven att förstå eftersom att det är en bokstav från A till E där de vet att A är bäst. Samtidigt säger läraren:

Omdömen kanske ändå är bättre eftersom att man förklarar mer, men ibland vet jag inte hur mycket eleverna förstår heller. (L3 2012)

På skolan där grundsärskoleeleverna har egen idrottsundervisning säger en av lärarna:

Frågan är om de också förstår ett betyg. Vad är ett C för dem? Jag tycker inte att ett betyg kanske vore bra för dem med tanke på betygshetsen i övrigt som inte alltid är positivt. (L1 2012)

Denna lärare beskriver också att det är svårt att skriva omdömen eftersom att eleverna är olika och har olika problematik. Läraren tror att man kan vinna mycket på att jobba mer med dem. Den andra läraren på samma skola har bara skrivit omdömen på grundsärskoleeleverna. När jag frågar om han tror att eleverna blir motiverade av omdömena svarar han:

Dem är mest för föräldrarna, sen är det sån svenska ibland att ingen förstår och dessa elever förstår ju inte. Ska jag då berätta att du har inte kritiskt granskat? Ja men snälla nån, nej aldrig. Man förklarar för honom att nu har vi gått igenom denna boken, sen att jag bockar av eller pratar med föräldrarna, det är en annan sak. Eleverna ska ju må bra. (L2)

Alla lärare verkar vara osäkra på hur mycket eleven förstår, en del när det gäller både betyg och kunskapsomdömen. Kommunikationen mellan lärarna och eleverna och elevers förståelse

7.3 Betygets betydelse i sarskolan

En lärare säger att det är mest de tävlingsriktade eleverna som vill ha ett betyg. Personen från Skolverket får frågan om varför de ska vara frivilligt för eleverna och elevens förälder att välja om den vill ha ett betyg eller skriftligt omdöme?

Egentligen är det så att särskolan har fått kritik för att dem jobbat så mycket med omsorg och mindre med kunskapsutveckling. Detta stämmer utan tvekan men man kan inte skylla bara på skolan utan hela samhället. Vi präglas av att tycka synd om, ta hand om mentaliteten mot denna grupp människor, oavsett vilka förmågor dem har. Naturligtvis behöver dem omsorg men man behöver också se deras starka sidor, vad kan dem och vad kan utvecklas. Detta har politikerna kommit på nu. (SI 2012)

Debatten om grundsärskolan har handlat om att grundsärskoleeleverna nu kan få ett A, men att kunskapskravet för E har skärpts genom att man har tagit bort texten ”efter sina förutsättningar” i särskolan. Alla lärare och personen från Skolverket menar ändå att det är låg nivå på betyget E i grundsärskolan. Däremot ligger betoning på ordet ”medverka” på E-nivån i grundsärskolan, vilket kan tolkas som att eleven inte bara får sitta på bänken under en idrottslektion. Dock ser jag detta som en motsägelse då man i kursplanen enbart anger ”reflektera” i grundsärskolan och i grundskolan framhåller ”planera och genomföra” (se min jämförelse av kursplanen i bakgrundsdelen)

Läraren ska kunna notera att eleven på sitt speciella sätt är med och bidrar och medverkar. Detta kräver en viss personkännedom av läraren [...] Skulle man då bedöma i några ämnen att eleven inte når den här medverkan, då måste läraren fundera på att kanske är det här för svårt. Det kanske inte är bra att läsa ämnen, utan då får rektorn jobba med att ta ett beslut om att eleverna, efter att ha jobbat med åtgärdsprogram och allt det där, att eleven ska läsa ett ämnesområde istället. (SI 2012)

Detta håller en av lärarna med om:

Klarar man inte av ett E så ska man gå i träningskolan. (L4 2012)

Vad fyller då betyget för funktion för föräldrarna till barnen på grundsärskolan som väljer betyg? Vad tror lärarna?

För att dem ska ha rätt till ett betyg precis som alla andra och att det är bra för en förälder att kunna pejla av hur eleverna ligger till. (L3 2012)

Det kan handla om att man vill visa upp för omvärlden. Mitt barn är som alla andra barn [...]I det här området vill man gärna visa att det är inget fel på mitt barn och man kan visa att jo mitt barn har ett E. Det kanske inte bara är i det här området det är så. (L4 2012)

En av lärarna svarar rent allmänt hur den tror och inte bara hur föräldrarna resonerar.

Enda anledningen till att de ska få betyg är ju för att de sedan efter gymnasieskolan kan söka in på folkhögskola. Då måste man ha ett betyg och därför finns anledningen (L2 2012)

Personen på skolverket klargör att det vore bättre att man alltid gav ett betyg till eleven.

Jag tycker att man skulle ha sagt det här att alla ska ha betyg. Men en annan förklaring kan vara det att dessa betyg inte leder vidare. Man kommer aldrig in på högskolan om man inte har ett särskolebetyg, så vida man inte går en kurs som är gjord för den gruppen människor, det börjar ju komma nu. Så egentligen i en framtid så är det möjligt att betygen behövs som ett framtida urvalsdokument. Jag hoppas att den utvecklingen sker, att det kommer bli betyg (SI 2012)

Betygen fyller också ett syfte för hela skolan.

En annan sak är det här med kvalitetsarbetet på skolan. Det är inte så lätt att som rektor visa detta arbete. Det är lättare om alla får betyg, för då kan man se hur många elever som når upp till målen eller inte. Då har man en klar siffra att redovisa. (SI 2012)

Kraven för godkändnivån verkar ha skärpts för särskoleeleverna även om nivån för att få ett E på särskolan fortfarande är låg. Som redan konstaterats har egentligen betyget ingen funktion för eleven när det gäller att komma in på högre utbildningar efter grundsärskolan. Däremot kanske betyget kan ge betydelse för eleven och ge den en mer klarhet i hur den ligger till i undervisningen beroende på vilken elev man talar med. Dessutom kan betyget vara en hjälp för föräldrarna att veta hur eleven ligger till.

7.4 Lärarna är positiva till att undervisa särskoleeleverna

Alla lärarna har positiva erfarenheter av att undervisa särskoleelever och lärarna berättar gärna länge och mycket om detta.

Det är deras närvaro [...] dem tänker inte så mkt kring framtid och dåtid, utan väldigt mkt känslor och glädje här och nu. [...]Dem gnabbas lite med varandra, men det är ju inte så att dem är sura över att dem fick åka taxi i morse eller att bussen är sen. (L1 2012)

Man får jobba en till en och många säger att det tar lång tid och man kan inte förvänta sig att från ena dagen till den andra så klickar det [...].Men man ser dem små framstegen och allt är inte fokuserat på vad du ska kunna, utan det är också de sociala bitarna. Vi jobbar med dem efter deras förutsättningar. Förutsättningarna är så viktigt (L2 2012)

Det höjer dem, dem känner att dem klarar av det som alla andra gör och det ger en positiv effekt på deras lärande tycker jag. Det är lättare att hålla undervisning i en större grupp, annars om man bara har särskolan så är dem ibland 5-7 elever med olika behov, det blir svårt med gruppdynamiken i just idrott, men i en vanlig stor klass så smälter dem in bättre (L4 2012)

Jag tänker inte riktigt på att dem är det, dem flyter in så bra. Men visst, många är positiva, kanske inte gnäller på samma vis som en vanlig högstadielev. Dem gör oftast allt för att dem tycker att det är kul. (L3 2012)

Lärarna har alla mer eller mindre erfarenhet av just bedömningen av särskoleeleverna, men man märker att alla brinner för att undervisa dem.

7.5 Skolans otydlighet

En av lärarna säger först att grundsärskoleeleverna och föräldrar blivit informerade om detta, men tror samtidigt att man kanske varit otydlig gentemot föräldrarna. En annan lärare svarar på frågan om rektorn har varit tydlig gentemot eleverna om att de kan få betyg om de begär det:

Nej det tror jag inte. De är nog inte medvetna om det. (L1 2012)

Detta ger också personen från skolverket uttryck för.

Jag tror att många skolor låter bli att berätta att de kan begära att få ett betyg [...], detta är ju faktiskt en förutsättning. Många tror kanske också att de ska få ett betyg, men känner inte till att man måste begära. (SI 2012)

En av lärarna på skolan där de inte har elever som är med på samma undervisning som grundskoleeleverna berättar att de haft elever tidigare som varit det. Då är det enda gången han har satt ett betyg och då har eleven fått ett G efter vanliga grundskolans kursplan. Då eleven varit integrerad så blir dem på denna skola bedömd efter grundskolans kursplan och inte grundsärskolans.

7.6 Lärarna gör egna tolkningar

En av lärarna tror att det kanske inte är obligatoriskt med betyg eftersom att det kanske är svårt att ta hänsyn till elevers olika specifika situation. Däremot tycker han att det mycket väl går att jämföra t.ex. en elevs kastförmåga med en annan. De andra lärarna ger mer uttryck för att det är kunskapsmål det handlar om att uppnå och inte jämförelser mellan eleverna. På skolan där man har blandad undervisning med eleverna har man satt egna riktlinjer för vad som gäller. På frågan om vad som är utmärkande för en A-elev i grundsärskolan svarar en lärare så här:

Ett A i grundsärskolan kan liknas vid ett E i grundskolan, det är samma krav på de eleverna (L4 2012)

Samma fråga ställs till den andra läraren på skolan, fast också vad som är utmärkande för en E-elev.

Den som får ett A är en elev som uppfyller alla förmågor och kvaliteter på en E-nivå i vanliga kursplanen. En E-elev i sarskolan är en elev som inte kan medverka, men som är där. (L3 2012)

Just det där med att eleven ska medverka verkar innebära olika tolkningar för lärarna. En av lärarna säger:

På E-nivå så ska man medverka står det i grundsärskolan och vad betyder det? Det är en definitionsfråga. Det skulle kunna vara att man medverkar efter sin egen förmåga och då får man ett E och det klarar de flesta av. (L1 2012)

Lärarna och även personen från Skolverket ger också uttryck för att det är den fysiska aktiviteten som betonas i idrottsämnet. När jag frågar personen från skolverket om det går som särskoleelev att ligga på en D-nivå i grundskolan och en C-nivå i grundsärskolan och vilket betyg och utifrån vilken kursplan det är bäst att läsa enligt får jag ett svar som är svårt att tolka.

Nej det är svårt att de att det funkar. Är eleven så pass duktig så ska man prata med rektorn om det. (SI 2012)

7.7 Är det synd om särskoleeleverna?

Alla lärarna och personen från Skolverket ger uttryck för att det redan är synd om särskoleeleverna. Att de ska bli bedömda eller sätts betyg på dem vet man inte vad det leder till, hur mycket dem förstår eller vad ett skriftligt kunskapsomdöme eller betyg innebär för elevens framtid. Att man inte sätter ett F på eleverna kan ha att göra med just detta att det redan är synd om dem. En lärare uttrycker sig så här:

Ja, får man ett barn så älskar man det trots att det går i särskolan, men det finns en viss sorg och det är svårare och det blir krångligare rent dagligen. Att också få ett skriftligt intyg på att man inte kan nåt. (L2 2012)

Denna lärare och personen från Skolverket tar däremot upp att det tror att samhället håller på att förändras. Läraren säger:

Ja, men från 2000-talet har man börjat prata om kunskaper och vad dem faktiskt kan och deras möjligheter. Dem här tv-programmen, Köping, Glada Hudiksteatern eller Icareklamen med han killen som har downs syndrom. Dem har fått en annan plats i samhället och dem kan så mkt mer än vad man tror. (L2 2012)

På liknande sätt resonerar personen från Skolverket.

Mycket av det som syns i media, Köpingsserien, Glada Hudiksteatern, inspektionen som har fått uppdrag att granska särskolan. Allt det här gör att dem kommit upp på tapeten på ett helt annat sätt än tidigare och då ser man att dem inte är mer annorlunda än vi andra. (SI 2012)

Några av lärarna tycker också att de personligen är fel att inte kunna ge ett F, vilket de får medhåll av personen från Skolverket. En av lärarna säger:

Det finns redan ett tänk om att det är synd om dem, klarar dem av ett F? Blir dem kanske ledsna då? Man vill på något sätt skydda dem mot betygshetsen för att de har problem på andra sätt. (L3 2012)

På frågan om läraren tycker att det är rätt svarar läraren:

Nej, varför ska man linda in dem i en bomullsvärld? Den finns inte. (L3 2012)

Det här med att inte kunna ge ett F till en särskoleelev gillas inte heller av personen från Skolverket som menar på att man skulle ha tagit steget fullt ut när det gäller särskolan.

Ja det tycker jag. Det är ju också vad eleverna önskar, det vill ju vara så lika andra elever som möjligt. Tidigare kunde det ju inte heller få det högsta betyget. De kunde bara få VG. De var ju jättesura. Men nu har dem istället tagit bort F:et? (SI 2012)

Det finns också de som inte anstränger sig i särskolan och varför ska dem då inte kunna få ett F undrar personen på Skolverket.

7.8 Att inkludera i idrott och hälsa

Tre av fyra lärare tycker att idrottsämnet passar bra när man ska inkludera grundsärskoleelever. Ämnet är konkret och betonar rörelsen och den fysiska aktiviteten enligt lärarna. Så här uttrycker dem sig:

Jag tror att det är där det märks minst skillnader, kunskapsskillnader. Det är den största anledningen. Du kan försvinna i mängden, i idrott har du inget färdigt att visa upp utan det är deras prestation. (L4 2012)

Särskoleeleverna höjs i sin kunskapsutveckling och jag tror att det är bra för dem andra eleverna också, de bidrar till att dem eleverna i framtiden bär med sig att det kanske inte är så stor skillnad, eller att de tycker de men det accepterar det och att det inte är något konstigt. (L3 2012)

Även om man har en utvecklingsstörning så kan man vara med och springa och kasta en boll, kulla någon. Det är också enkelt att göra allt på olika nivåer. (L2 2012)

Ansvarig från Skolverket anser också att många elever är duktiga i idrott, då utvecklingsstörningen inte drabbar där, utan att de kan vara fysiskt bra ändå. En av fem lärare kan inte komma på varför idrottsämnet är ett ämne som man inkluderar eleverna i, men den läraren är också den enda som inte kan se några nackdelar. De nackdelar som kommer upp från dem andra är:

Nackdelen är när man behöver nivåanpassa, vissa har assistenter med sig och det är ju bra, den kan ju vara med och hjälpa eleven på elevens nivå. Men det svåra är när man behöver en annan undervisning i just ett moment, men man inte kan dela på sig. Men det problemet finns ju i vanliga grundskolan också. (L4 2012)

Ibland är det svårt att nivåanpassa, man kan inte bara gå in och köra en idrottslektion utan att ha ett tänk bakom. Ibland känner jag att jag blir mentalt överarbetad, jag måste planera varenda detalj. (L3 2012)

En av lärarna däremot säger däremot att det är lätt att nivåanpassa i idrottsämnet och det är just därför det är ett bra ämne att inkludera elever i. Varför just idrottsämnet blir det ämne man inkluderar i tror läraren också beror på att rektorerna tror att idrottslärare är strukturerade. Det som jag då kan uppfatta som en nackdel av denna läraren är vad som händer om idrottsläraren faktiskt inte är det. En av lärarna säger också att särskoleeleverna har fått vara med och samtycka om vilken klass de vill bli integrerade i. Han berättar att i den klassen de har valt fungerar särskoleeleverna jättebra och blir mottagna på ett bra sätt. Men

läraren undrar också över hur det blir om några år när den klassen går ut 9:an. En lärare framhåller också att särskoleklasserna ofta är små och eftersom aktiviteter på idrotten ofta innebär att man delar in i lag blir det inget bra spel i en klass på fem till åtta elever.

8. Diskussion

Resultatdiskussion:

Uppsatsens syfte var att analysera och diskutera hur idrottslärare samt en person ansvarig för grundsärskolefrågor på Skolverket, resonerar kring betygsättning och skriftliga omdömen i idrottsämnet på grundsärskolan. Detta syfte har jag försökt att besvara med mina frågeställningar genom att genomföra intervjuer med de fyra utvalda idrottslärarna samt med en person från skolverket med ansvar för grundsärskolefrågor.

Nedan följer en diskussion av resultatet kopplad till min bakgrundsdel, tidigare forskning samt teoretiskt perspektiv. Resultatdiskussion är strukturerad efter mina frågeställningar.

8.1 Hur upplever idrottslärare undervisning och bedömning av kunskap i idrott och hälsa i grundsärskolan?

Lärarna är positiva till att undervisa särskoleelever, men det finns skillnader i hur lärarna tolkar kursplanen och hur mycket eleverna förstår av bedömningen, oavsett om det gäller betyg eller kunskapsomdömen. När detta nya betygssystem för grundsärskoleeleverna trätt i kraft så påminner det om den förändring som lärarna gick igenom när Lpo 94 infördes (Lindberg 2002, s. 39 ff). Då fick lärarna också en G-nivå att handskas med. De förändrade uppdraget enligt lärarna och som blev synliga i denna studie var kommunikation. Både den med andra kolleger och elever, men även den kommunikationen mellan föräldrar och lärare. Här finns också en koppling till det som resultatet visar, att skolorna inte alltid har varit tydliga med att berätta för elever och föräldrar att de har rätt till ett betyg om de efterfrågar det. Kommunikationen måste därför bli bättre. Många av lärarna upplevde i den tidigare studien att det var första gången som de nu var tvungna att reflektera över vilka krav som de ska ställa (ibid, s 40 ff). Det är precis det som lärarna i min studie upplever nu. De behöver jämföra kursplanerna för respektive skolform och ibland komma ihåg att grundsärskoleeleverna inte alltid har samma krav på sig.

8.2 Vilka fördelar respektive nackdelar finns med betyg respektive skriftliga omdömen i grundsärskolan?

Lärarna ger motsägelsefulla åsikter om det är betyg eller skriftliga kunskapsomdömen som är bäst och det verkar bero på i vilken enskild elev man talar om.

Lärarna i studien som handlade om när Lpo 94 infördes upplevde att eleverna blev mer intresserade av sina betyg, även de elever som inte presterat så bra (ibid, s. 39 ff). I studien så var också de flesta lärare överens om att G-gränsen medfört att skolan blivit svårare eftersom att de ställs högre krav på eleverna (ibid).

I min undersökning upplevs det som att den nya G-gränsen, dvs. E-nivån för eleverna är relativt låg, just för att alla elever ska klara den. Men samtidigt ger den konsekvenser för de elever som inte klarar den, ska de då flyttas ner i träningskolan? Personen från Skolverket anser detta och även en av idrottslärarna ger uttryck för det. Personen från Skolverket tycker även att en F-nivå (dvs. en underkändnivå) borde finnas för eleverna på grundsärskolan eftersom att de även där kan välja att inte engagera sig i skolan. Men om eleven då får ett F för att den inte anstränger sig, ska den då flyttas ner i träningskolan där nivån kanske är alldeles för låg och inte ger dem någon utmaning alls undrar jag?

Debatten som Lärarnas Nyheter (2011) tar upp är fortfarande aktuell när man hör hur idrottslärarna och personen från Skolverket resonerar. Att betyget egentligen inte har någon funktion och att lärarna tror att föräldrarna som redan vet att deras barn är annorlunda också ska få uppleva att deras barn inte ens klarar skolan. Detta motsäger det som Jan Björklund (Föräldrakraft 2008) tar upp där han menar att både föräldrar och elever vill att grundsärskolan ska likna den traditionella grundskolan. Men däremot kan idrottslärarna ändå förstå varför föräldrar väljer betyg för sina barn på grundsärskolan eftersom att det blir ett sätt att förstå hur eleven ligger till. Personen från Skolverket tror att det nya införandet av betygssystem ska tilltala särskoleeleverna eftersom att de vill vara som alla andra. Det är just det som Radio Annorlunda (2010) tar upp i sin artikel. Det finns säkert både för och nackdelar med vikt bedömningsätt man än väljer när det handlar om en enskild individ på grundsärskolan.

Det som däremot är intressant är att både lärare och personen från Skolverket antyder att skolorna inte alltid berättat om elevens rättighet att få ett betyg på grundsärskolan, vilket verkligen begränsar möjligheten att få ett betyg.

8.3 Vilka antaganden ligger bakom skillnader i kursplanen för idrottsämnet på grundskolan och grundsärskolan?

Fremst är det i själva bedömningen som skillnaden verkar ligga i. Kursplanerna är lika varandra, men värdeorden i bedömningen är de som verkligen skiljer. Hur dessa tolkas av idrottslärarna verkar bero lite på vad man själv tycker. Utvärderingen från 2002 som Örebro universitet genomfört pekar på samma sak. Även om det finns skillnader i kursplanen så är det som förekommer på lektionerna det som läraren anser vara viktigt (Eriksson, Gustafsson, Quennerstedt, Rudsberg, Öhman & Öijen, 2003, s. 21). Det är verkligen viktigt att diskutera dessa frågor, både på lärarprogrammet och när man själv blivit yrkesverksam i sin lärarroll. Som lärare blir du egentligen aldrig klar, även om du har en examen. Att vara öppen för förändringar och att vara handledare för nya studenter borde vara obligatoriskt för alla lärare eftersom att det är dem som kommer med ”nya tänk”, samtidigt som den erfarna läraren kan hjälpa studenten att komma in i lärarrollen.

8.4 Vad utmärker idrottsämnet avseende bedömning och inkludering i jämförelse med andra ämnen?

I jämförelse med andra ämnen är idrottsämnet ett bra ämne att inkludera i, där några av lärarna framhåller att det är lätt att nivåanpassa aktiviteterna. En av lärarna ser dock en svårighet just med detta. Jag tror också på att man kan inkludera i idrottsämnet. Jag tycker att det finns en rad möjligheter och idéer som kan genomföras med hjälp av kreativitet. En lärare säger att oftast är särskoleklasserna så små och det är svårt att få till ett spel. Detta är dock intressant, för precis som studien som Örebro universitet genomfört poängterar kursplanen för idrottsämnet under Lpo94 att fokus låg på motorik, dans, simning, friluftsliv och orientering (Eriksson, Gustafsson, Quennerstedt, Rudsberg, Öhman & Öijen, 2003, s. 21 ff). Där ligger fokus även idag kan jag tycka, det som är värt att notera är att dessa fokus ligger på individuella aktiviteter, förutom möjligtvis om man ska lära sig pardans, men där kan även stegen läras in utan att ha en partner. Däremot så kan jag hålla med om att inlärningen ökar om man får jobba ihop flera personer eftersom att det uppstår diskussioner och blir en mer ”roligare” undervisning.

En lärare säger under intervjun att i idrottsämnet handlar det enbart om prestationen och inte att man ska ha något färdigt att visa upp. Visst kanske processen är viktig, men jag tror på att eleven kan utvecklas och allt beror på vad läraren har för syfte med undervisningen och vilken förmåga man strävar efter. I grundskolan och grundsärskolan ska eleven kunna planera, även om det mer poängteras på C-nivå i grundsärskolan. Men för att bedöma detta handlar det ju också om det som kommer fram i slutändan även om processen också uppmärksammas och bedöms.

Det får bli en framtida forskningsfråga huruvida behörighetsreglerna kommer att sträcka sig för undervisning av särskoleelever. Får en idrottslärare sätta betyg eller omdömen på en särskoleelev utan en speciallärarexamen eller poäng i specialpedagogik i framtiden?

8.5 Vilka ramfaktorer möjliggör respektive begränsar bedömningen av eleverna på grundsärskolan i idrottsämnet?

8.5.1 Formuleringsarenan

I formuleringsarenan finns utgivandet av styrdokumenterna som läroplan och kursplaner som Linde (2006, s. 56) tar upp. Enligt min jämförelse är kursplanernas formuleringsarenor relativt lika och det är också det som personen på skolverket tar upp. Grundsärskolans kursplan ska vara sin egen, men samtidigt bygga på grundskolans så det förutsatte ett samarbete mellan grundskolan och grundsärskolan. Lärarna och personen från Skolverket framhäver idrottsämnet som ett rörelseämne och att den fysiska aktiviteten ska betonas i undervisningen. Samtidigt kan jag själv se att det även är den kognitiva förmågan som ska framhävas, både i grundskolan och i grundsärskolans kursplan efterfrågas förmågor som att eleven ska reflektera och värdera kunskap (Skolverket 2011, Lgr 11 grundskolan, s. 51 & Skolverket, Lgr 11 grundsärskolan, s. 43). Detta leder till att en tydligare formuleringsarena kanske bör skrivas då man också märker att lärarna tolkar kursplanen på olika sätt.

8.5.2 Transformeringsarenan

Denna arena är enligt Linde (2006, s. 56) den där lärarna och andra aktörer tolkar kursplanen. Enligt resultatet från intervjuerna är som sagt kunskapsobjektet ibland svårt att identifiera. Den tidigare forskningen tar upp att skolor använder sig av olika betygskriterier när de tolkar kursplanen. En elev som byter om och är där, men knappast aktiv kan få godkänt i betyg på en

skola, medan andra skolor har betydligt högre krav för godkändnivån (Eriksson, Gustafsson, Quennerstedt, Rudsberg, Öhman & Öijen, 2003, s. 158 f). Detta kan jämföras med de resultat som jag får fram i min studie. Just ordet ”medverka” innebär olika saker då t.ex. två av lärarna säger helt emot varandra. Den ena läraren tycker att medverka betyder att eleven ska vara med på lektionen och kunna utföra något, medan den andra läraren tycker att om eleven är ombytt och är där så medverkar den. Lärarna tolkar därmed kursplanen på helt olika sätt. Det är också intressant att se att lärarna använder sig av egna ihopsnickrade betygskriterier. Två av lärarna är säkra på att en A-elev på grundsärskolan uppfyller samma krav som en E-elev på grundskolan. Men hur kan det skilja så många steg i betygen om både lärarna, personen från skolverket och enligt min jämförelse ändå är lika kursplaner.

8.5.3 Realiseringsarenan

Realiseringsarenan är den faktiska undervisningen som påverkas av enskilda händelser, kommunikation och den kunskap som eleverna tillägnat sig och som gestaltas i undervisningen. (Linde 2006, s. 56).

Eftersom att jag inte studerat elevernas kunskaper kan jag inte säga mycket om realiseringsarenan. Det får också bli en framtida forskningsfråga. Det man däremot kan säga inom denna arena är att idrottslärarna är osäkra på hur mycket eleven ibland förstår, vare sig det gäller betyg eller kunskapsomdöme. Linde (ibid) tar också upp att en kategori aktörer som förväntas få större inflytande över tolkningen av läroplanen är föräldrarna. Detta kanske påverkar realiseringsarenan speciellt på grundsärskolan då läraren eventuellt har ett extra ansvar för att kommunicera med föräldrarna om de är osäkra på om eleverna förstår.

8.5.4 Ramfaktorer som påverkar bedömningen

Andra faktorer som påverkar undervisningen och tolkningen av läroplanen är det som kallas för ramfaktorer (Linde 2006, s. 15 f). Förutom de ramfaktorer som kan tänkas påverka bedömningen såsom otydlighet i formuleringstexten av kursplanen, att lärare tolkar kursplanen på olika sätt och att lärarna inte vet hur eleverna förstår innebörden i ett betyg eller bedömning så uppkommer ytterligare några. Lärarna är väldigt positiva till att undervisa särskoleelever vilket måste vara något som påverkar bedömningen. De borde då ligga i lärarens intresse att försöka tolka kursplanen på bästa sätt för elevens bästa. Ett skriftligt kunskapsomdöme måste alltid ges vid varje utvecklingssamtal. Vid detta samtal görs en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP). Denna utvecklingsplan ska innehålla skriftliga

kunskapsomdömen (Skolverket 2011i), vilket läraren alltid är skyldig att ge. Däremot behöver ju särskoleelever inte alltid få ett betyg, om de inte själva begär det, vilket självklart påverkar själva betygsättningen.

Metoddiskussion: Min valda metod, kvalitativ forskningsintervju passade bra in på det jag ville undersöka. Jag valde att koncentrera mig på några personer och deras upplevelser och tankar. Genom intervjuer i en kvalitativ forskningsinriktning så ger denna tillgång till en djup förståelse för det som man vill undersöka. Nackdelen kan istället vara att det är svårt att generalisera min studie eller jämföra den med andra människor vid andra sammanhang eller tidpunkter (Bjørndal 2002, s. 108).

Trost (2008) menar att språkbruket är viktigt i en kvalitativ studie så att man inte antyder för läsaren att man fört ett kvantitativt tänkande. T.ex. vill jag gärna skriva att ”alla de intervjuade menade att...” eller två av fyra lärare påstod sig ha...” i min resultat och analysdel. Även om dessa uppgifter är korrekta är det olämpligt i en kvalitativ studie att skriva så. Det handlar egentligen inte om hur många som gjort något, har en gjort eller sagt något så finns företeelsen och då kan den vara av betydelse för min teoretiska utgångspunkt (s. 57). Däremot valde jag att skriva så ibland men då vill jag att läsaren ska vara medveten om att har jag skrivit ”tre av fyra lärare tyckte att...” så får man inte förknippa detta med att detta tyckande gäller i 75 procent av de fallen man tillfrågar andra lärare. Detta gäller enbart i min studie vid intervjutillfället.

Jag ställde inte alltid frågorna i samma ordning och därför blev jag konfundersam ibland under intervjuerna och var tvungen att tänka efter och titta ner på mitt papper för att försäkra mig om att alla frågor togs upp. Jag tror också att min valda metod är bättre i förhållandevis till en enkät, där intervjupersonen inte kan ställa frågor tillbaka till mig om något är oklart, samt att det är svårt i efterhand att reda ut missförstånd (ibid, s 113 f). Några nackdelar är att jag troligtvis började med intervjuerna för sent, vilket bidrog till att jag kände mig stressad. Likaså kändes det när jag skulle transkribera intervjun. Det är en tidskrävande process som kräver tålamod. Jag märkte också av att när intervjun var avslutad och jag stängde av inspelningen kunde en del intressanta fakta tas upp, då fick jag fråga om jag kunde skriva upp det och det var aldrig några problem. Självklart har jag som intervjuare försökt att inta ett objektivt förhållningssätt under intervjun, men det finns alltid en risk för att jag som

intervjuare kan påverka svaren (ibid). Däremot tänkte jag på att inte lägga orden i munnen på någon.

När man skriver en uppsats ensam är det också bara en person som tolkar och analyserar svaren, vilket då blir utifrån min synvinkel även om man försöker att skriva så att läsarna av mitt arbete även kan göra en egen tolkning av det som presenteras.

Det finns alltid en risk med att intervjua människor och det är att de ställer sig negativa till att bli det. Som tur var ville alla tillfrågade ställa upp och det var en gynnande faktor till att uppsatsen kunde slutföras.

8.6 Slutsats

- Lärarna ger motsägelsefulla uttryck för om betyg eller skriftliga kunskapsomdömen är bäst för eleven på grundsärskolan. Personen på Skolverket förespråkar dock att betyg vore bäst för både eleven och hela skolan.
- Kursplanerna i respektive skolform är lika, det är i bedömningen som skillnaden finns.
- Kravet på E-nivån i grundsärskolan är relativt lågt anser lärarna och personen på Skolverket. Samtidigt ger införandet av den konsekvenser för eleven. Uppfylls inte E-nivån, ska då eleven flyttas ner till träningsskolan?
- Ramfaktorer som påverkar bedömningen är otydlighet i formuleringstexten av kursplanen, att lärare tolkar kursplanen på olika sätt och att lärarna inte vet hur eller om eleverna förstår innebörden i ett betyg eller bedömning. Andra ramfaktorer som påverkar är att lärarna är positiva till att undervisa särskoleelever, skolan är otydlig när det gäller att informera om rätten till betyg och att betyget än så länge inte är obligatoriskt på grundsärskolan.

9. Referenslista

Andersson, Håkan (2002). *Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygsättning*. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm

Backman, Jarl (2008). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur AB, Lund

Bjørndal, R.P Cato (2002). *Det värderande ögat*. Liber AB

Björklund Boistrup, Lisa (2011). Att fånga lärandet i flykten. I Lindström, L, Lindberg, V & Petersson, A (red) *Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap*. Stockholms Universitets förlag 2011

Eklöf, Hanna (2011). Betygen i den svenska skolan. I:Hult, A och Olofsson, A (red.) *Utvärdering och bedömning i skolan*. Tryckt i Slovenien 2011

Eriksson, Charlie., Gustafsson, Kjell., Quennerstedt, Mikael., Rudsberg, Karin., Öhman, Marie & Öijen, Lena (2003). *Nationella utvärderingen av grundskolan. Idrott och hälsa 2003 (NU-03)*. Stockholm: Skolverket

Föräldrakraft (2008). Särskolans elever ska få femgradig skala. Föräldrakraft den 7 maj 2008 <http://www.foraldrakraft.se/articles/skola/s%C3%A4rskolans-elever-ska-f%C3%A5-femgradig-betygsskala> [2012-12-20]

Gustavsson, Anders, Måhl, Per & Sundblad, Bo (2012). *Betygsättning en handbok*. Liber AB

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur

Lindberg, Viveca (2002). Införandet av godkändgränsen – konsekvenser för lärare och elever. Skolverket, 2002. *Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygsättning*. Upplaga: x xxx ex. Tryck: Elanders Gotab, Stockholm, s. 39-56

Lindström, Lars (2011). Pedagogisk bedömning. I: Lindström, L, Lindberg, V & Petersson, A (red) *Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap*. Stockholms Universitets förlag 2011

Lärarnas Nyheter (2011). *Fokus på betyg väcker oro*. Lärarnas Nyheter den 1 april 2011 <http://www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2011/04/01/fokus-pa-betyg-vacker-oro> [2012-12-20]

Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund

Radio Annorlunda (2010). *Högsta betyget omöjligt i särskolan*. Radio annorlunda den 13 juli 2010. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=291&artikel=3852086> [2012-12-20]

Regeringen (2010a) *Pressmeddelande. Nya läroplanen sätter tydliga mål för lärare och elever*. <http://www.regeringen.se/sb/d/12466/a/153375> [2013-02-20]

Regeringen (2010b) *Regeringens proposition 2010/11:94*. Stockholm 17 mars. www.regeringen.se/content/1/c6/16/43/14/01257ff2.pdf [2013-01-04]

S Philgren, Ann (2011). Att planera för lärande och utveckling. I: Lindström, L, Lindberg, V & Petersson, A (red) *Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap*. Stockholms Universitets förlag 2011

Skolinspektionen (2012). *Idrott och hälsa i grundskolan. Med lärandet i rörelse*. Rapport 2012:5

Skolverket (2011a). *Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter*. Tryck: Elanders Sverige AB 2011

Skolverket (2011b). <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/om-grundskolan> [2012-11-14]

Skolverket (2011c). <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/om-grundsarskolan/hur-ser-verksamheten-ut-1.4303> [2012-12-20]

Skolverket (2011d). <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/sarskola/om-grundsarskolan/tionde-aret-i-grundsarskolan-1.130361> [2012-12-20]

Skolverket (2011e). <http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/nyhetsbrev/2.5111/nyhetsbrev2011/2.4949/fler-steg-ska-skapa-rattvisa-betyg-1.144345> [2012-12-20]

Skolverket (2011f). *Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter*. Tryck: Elanders Sverige AB 2011

Skolverket (2011g). <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/om-grundskolan/hur-sker-betygssattningen-1.4290> [2012-12-20]

Skolverket (2011, Lgr 11 grundsärskolan) *Läroplan för grundsärskolan 2011*. Edita, Västerås 2011

Skolverket (2011, Lgr 11 grundskolan) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Edita, Västerås 2011

Skolverket (2011, kommentarmaterial till grundsärskolans kursplaner) *Kommentarmaterial till grundsärskolans kursplaner*. Edita, Västerås 2011

Skolverket (2010). http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/omraden/bedomning-och-betyg/formativ_bedomning [2012-12-19]

Trost, Jan (2008). *Att skriva uppsats med akribi*. Lund: Studentlitteratur

Bilagor

Bilaga 1: brev till idrottslärarna och ansvarig på Skolverket

Hej (till idrottslärarna med inkluderad undervisning),

Jag heter Ulrika Ivetun och studerar till idrottslärare. Just nu skriver jag en uppsats på Gymnastik och idrottshögskolan. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur kunskapsbedömning sker i grundsärskolan och specifikt hur lärare i ämnet idrott och hälsa tänker kring detta. Detta skulle jag vilja undersöka genom att intervjua idrottslärare som undervisar särskoleelever. Det är därför jag hör av mig till just dig med förhoppning om att du vill delta i min studie. Enligt nuvarande läroplan från 2011, Lgr 11 så kan eleverna i grundsärskolan få ett betyg mellan A-E om föräldrarna vill detta, annars så får eleverna ett skriftligt kunskapsomdöme. Min tanke är att undersöka hur lärare tänker kring de elever som ska ges betyg och de som ska ges ett skriftligt kunskapsomdöme med bakgrund i vad som anges i kursplanen för idrott och hälsa i grundsärskolan. Det är alltså detta min intervju kommer att handla om. När vi bokar in tiden för intervju så har jag med mig en intervjuguide med frågor som kommer att ställas kring detta. Jag har också en förhoppning om att få spela in intervjun på ljudfil då det underlättar mycket för mig. Jag är väldigt tacksam om du vill dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter kring detta.

Er skola är särskilt intressant för mig då ni har inkluderad undervisning av särskoleelever i grundskolans årskurs 8. Hur ni sätter betyg och skriver skriftliga omdömen av grundsärskoleeleverna skulle jag gärna vilja diskutera med er. När vi bokar in tiden för intervju så har jag med mig en intervjuguide med frågor som kommer att ställas kring detta. Jag är väldigt tacksam om du vill dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter kring detta.

Du som person och den skola du arbetar vid behandlas konfidentiellt av mig och eventuellt min handledare. Du och din skola kommer också att vara alltså helt anonyma för andra läsare av mitt arbete. Om du godkänner det kommer intervjun att spelas in på min mobiltelefon och allt som sägs kommer jag att radera efter det att arbetet skrivits klart och blivit godkänt.

Vill du av någon anledning avbryta din medverkan under arbetets gång så är det din fulla rätt.

Om du har några frågor eller undrar över något så kan du höra av dig till mig, antingen per mejl eller mobiltelefon.

Mina intervjuer hade jag tänkt genomföra under v. 49 och 50. Hör av dig om vilken tid under dessa veckor som passar. Om jag inte hör från dig under den närmsta veckan så hoppas jag få ta kontakt med dig per telefon för att få veta om du vill delta eller ej. Jag kommer självklart till den plats som passar dig.

Tack för att du tar dig tid.

Med vänliga hälsningar,

Ulrika Ivetun

Hej (till idrottslärarna på min VFU-skola)

Jag heter Ulrika Ivetun och studerar till idrottslärare. Just nu skriver jag en uppsats på Gymnastik och idrottshögskolan. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur kunskapsbedömning sker i grundsärskolan och specifikt hur lärare i ämnet idrott och hälsa tänker kring detta. Detta skulle jag vilja undersöka genom att intervjua idrottslärare som undervisar särskoleelever. Det är därför jag hör av mig till just dig med förhoppning om att du vill delta i min studie. Enligt nuvarande läroplan från 2011, Lgr 11 så kan eleverna i grundsärskolan få ett betyg mellan A-E om föräldrarna vill detta, annars så får eleverna ett skriftligt kunskapsomdöme. Min tanke är att undersöka hur lärare tänker kring de elever som ska ges betyg och de som ska ges ett skriftligt kunskapsomdöme med bakgrund i vad som anges i kursplanen för idrott och hälsa i grundsärskolan. Det är alltså detta min intervju kommer att handla om. När vi bokar in tiden för intervju så har jag med mig en intervjuguide med frågor som kommer att ställas kring detta. Jag har också en förhoppning om att få spela in intervjun på ljudfil då det underlättar mycket för mig. Jag är väldigt tacksam om du vill dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter kring detta.

Du som person och den skola du arbetar vid behandlas konfidentiellt av mig och eventuellt min handledare. Du och din skola kommer också att vara alltså helt anonyma för andra läsare av mitt arbete. Om du godkänner det kommer intervjun att spelas in på min mobiltelefon och allt som sägs kommer jag att radera efter det att arbetet skrivits klart och blivit godkänt.

Vill du av någon anledning avbryta din medverkan under arbetets gång så är det din fulla rätt.

Om du har några frågor eller undrar över något så kan du höra av dig till mig, antingen per mejl eller mobiltelefon.

Mina intervjuer hade jag tänkt genomföra under v. 49 och 50. Hör av dig om vilken tid under dessa veckor som passar. Om jag inte hör från dig under den närmsta veckan så hoppas jag få ta kontakt med dig per telefon för att få veta om du vill delta eller ej. Jag kommer självklart till den plats som passar dig.

Tack för att du tar dig tid.

Med vänliga hälsningar,
Ulrika Ivetun

Hej (till ansvarig på skolverket),

Jag heter Ulrika Ivetun och studerar till idrottslärare. Just nu skriver jag en uppsats på Gymnastik och idrottshögskolan. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur kunskapsbedömning sker i grundskolan och specifikt hur lärare i ämnet idrott och hälsa tänker kring detta. Detta skulle jag vilja undersöka genom att intervjua idrottslärare som undervisar särskoleelever. Anledningen till att jag hör av mig till just dig är att jag gärna vill diskutera detta område med en person från Skolverket som är insatt i dessa frågor. Enligt nuvarande läroplan från 2011, Lgr 11 så kan eleverna i grundskolan få ett betyg mellan A-E om föräldrarna vill detta, annars så får eleverna ett skriftligt kunskapsomdöme. Min tanke är att undersöka hur lärare tänker kring de elever som ska ges betyg och de som ska ges ett skriftligt kunskapsomdöme med bakgrund i vad som anges i kursplanen för idrott och hälsa i grundskolan. Det är alltså detta min intervju kommer att handla om. När vi bokar in tiden för intervju så har jag med mig en intervjuguide med frågor som kommer att ställas kring detta. Jag har också en förhoppning om att få spela in intervjun på ljudfil då det underlättar mycket för mig. Jag är väldigt tacksam om du vill dela med dig av dina kunskaper och erfarenheter kring detta.

Du som person behandlas konfidentiellt av mig och eventuellt min handledare. Du är alltså anonym för andra läsare av mitt arbete.

Vill du av någon anledning avbryta din medverkan under arbetets gång så är det din fulla rätt.

Mina intervjuer hade jag tänkt genomföra under v. 49 och 50. Hör av dig om vilken tid under dessa veckor som passar. Om jag inte hör från dig under den närmsta veckan så hoppas jag få ta kontakt med dig per telefon för att få veta om du vill delta eller ej. Jag kommer självklart till den plats som passar dig.

Om du har några frågor eller undrar över något så kan du höra av dig till mig, antingen per mejl eller mobiltelefon.

Tack för att du tar dig tid.

Med vänliga hälsningar,

Ulrika Ivetun

Bilaga 2: intervjufrågor med teman till idrottslärarna med inkluderad undervisning

Introduktion:

Vad har du för utbildning?

Kan du berätta lite om hur det kom sig att du började undervisa på särskolan?

Vad tycker du är det bästa med att undervisa särskoleelever i idrott och hälsa?

Betyg och skriftliga kunskapsomdömen:

Kan du berätta lite om vad du har för erfarenhet av att bedöma särskoleelevers kunskap i idrott och hälsa?

Har du både satt betyg och skrivit omdömen till särskoleelever i idh?

På vilket sätt skiljer sig ditt arbete när du sätter betyg resp när du skriver omdömen?

Vad i arbetet med att skriva omdömen respektive sätta betyg på särskoleelever upplever du

som svårt respektive lätt?

Varför tror du att det inte är obligatoriskt med betygsättning inom särskolan?

Varför tror du vissa föräldrar väljer att deras barn ska få betyg i idh i särskolan?

Hur tror du eleven i särskolan upplever att få ett betyg jämfört med att få ett omdöme i idh?

Kan du ge exempel på hur ett skriftligt omdöme på en särskoleelev i idh kan formuleras?

Kan du ge exempel på vilka grunder du sätter betyg på särskoleelever i idh?

Kan du ge exempel på vad som är utmärkande för en särskoleelev som får A i idh jämfört med en som får E?

Varför tror du man inte kan sätta underkänt (F) på en särskoleelev i idh?

Hur reagerar de särskoleelever som får betyg i idh? Blir de motiverade? Ledsna?

Inkluderandet av särskoleelever med årskurs 7 i grundskolan:

Hur många särskoleelever är inkluderade i undervisningen i idrott och hälsa på er skola?

Hur många får betyg av dem?

Hur många får skriftliga kunskapsbedömningar av dem?

Är det svårt för dig som lärare att bedöma eleverna enligt två olika kursplaner samtidigt?

Hur fungerar denna undervisning? Är det fler pedagoger, te.x. assistenter? Är eleverna alltid inkluderade eller jobbar de åtskillt i vissa moment inom idrotten?

Finns det några fördelar eller nackdelar med denna undervisning?

Hur reagerar grundskoleeleverna på att grundsärskolan är inkluderade på idrotten?

Hur reagerar grundsärskoleeleverna på att de är inkluderade i grundskolan på idrotten?

Vem har bestämt att särskoleeleverna ska vara inkluderade i årskurs 7 på idrotten?

Är det inkluderade i andra ämnen på skolan, eller bara på idrotten?

Övrigt:

Vill du tillägga något?

Bilaga 3: intervjufrågor med teman till idrottslärarna på min VFU-skola

Introduktion:

Vad har du för utbildning?

Kan du berätta lite om hur det kom sig att du började undervisa på särskolan?

Vad tycker du är det bästa med att undervisa särskoleelever i idrott och hälsa?

Betyg och skriftliga kunskapsomdömen:

Kan du berätta lite om vad du har för erfarenhet av att bedöma särskoleelevers kunskap i idrott och hälsa?

Har du både satt betyg och skrivit omdömen till särskoleelever i idh?

På vilket sätt skiljer sig ditt arbete när du sätter betyg resp när du skriver omdömen?

Vad i arbetet med att skriva omdömen respektive sätta betyg på särskoleelever upplever du som svårt respektive lätt?

Varför tror du att det inte är obligatoriskt med betygsättning inom särskolan?

Varför tror du vissa föräldrar väljer att deras barn ska få betyg i idh i särskolan?

Hur tror du eleven i särskolan upplever att få ett betyg jämfört med att få ett omdöme i idh?

Kan du ge exempel på hur ett skriftligt omdöme på en särskoleelev i idh kan formuleras?

Kan du ge exempel på vilka grunder du sätter betyg på särskoleelever i idh?

Kan du ge exempel på vad som är utmärkande för en särskoleelev som får A i idh jämfört med en som får E?

Varför tror du man inte kan sätta underkänt (F) på en särskoleelev i idh?

Hur reagerar de särskoleelever som får betyg i idh? Blir de motiverade? Ledsna?

Inkludering av särskoleelever

Varför tror du att elever i särskoleklass blir inkluderade i just idrott och hälsaämnet?

Kan du se för och nackdelar med detta?

Övrigt:

Vill du tilläga något?

Bilaga 4: Intervjufrågor med teman till ansvarig på Skolverket

Introduktion:

Kan du berätta lite om ditt jobb här på Skolverket?

Hur har det kommit sig att du börjat jobba specifikt med grundsärskolan?

Betyg och skriftliga kunskapsomdömen:

På vilka värderingar och antaganden har man på Skolverket bestämt att betyg i ska vara frivilligt på grundsärskolan samt att elever på särskolan inte ska kunna bli underkända?

Tror du det uppfattas som kontroversiellt att sätta betyg på särskoleelever? Varför?

Vet du om det är många elever i grundsärskolan som väljer betyg i stället för skriftliga omdömen i idh och andra ämnen i allmänhet?

Om en elev i grundsärskolan väljer betyg, vad har då betyget för betydelse och funktion för denne?

Hur kommer det sig att kursplanen i idh för grundsärskolan är så pass lik den för idh i vanliga grundskolan?

Går det att säga något om hur kraven för t.ex. E bör skilja sig i idh i grundsär- jämfört med vanliga grundskolan?

Inkluderandet av särskoleelever:

Varför tror du att särskoleelever är inkluderade i just idrott och hälsaämnet?

Lärarna på skolan med inkluderad undervisning bedömer eleverna enligt två olika kursplaner under samma lektion. Grundskolans elever enligt grundskolans kursplan i idrott och hälsa och grundsärskolans elever enligt grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa. Hur ser du på att lärare har ett sådant uppdrag?

Tolkning av kursplanen och stöd till lärare:

Är det lätt att tolka grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa när det gäller bedömning?

Vad kan Skolverket ge för stöd till lärare som undervisar i särskolan?

Idrott och hälsalärarna:

Hur tror du att idrott och hälsalärarna resonerar när det gäller betyg och skriftliga kunskapsomdömen av eleverna i grundsärskolan i idrott och hälsa? Vilken metod är ”bäst”?

Övrigt:

Vill du tillägga något?

Bilaga 5: litteratursökning

Syfte och frågeställningar: Uppsatsens syfte är att analysera och diskutera hur fyra idrottslärare samt en person ansvarig för grundsärskolefrågor på Skolverket, resonerar kring betygsättning och skriftliga omdömen i idrott och hälsa på grundsärskolan. Uppsatsens frågeställningar är: Hur upplever idrottslärare undervisning och bedömning av kunskap i idrott och hälsa i grundsärskolan? Vilka fördelar respektive nackdelar finns med betyg respektive skriftliga omdömen i grundsärskolan? Vilka antaganden ligger bakom skillnader i kursplanen för idrottsämnet på grundskolan och grundsärskolan? Vad utmärker idrottsämnet avseende bedömning och inkludering i jämförelse med andra ämnen? Vilka ramfaktorer möjliggör respektive begränsar bedömningen av eleverna på grundsärskolan i idrottsämnet?

Vilka sökord har du använt?

Betyg och bedömning, betyg och bedömning särskolan, betyg idrott och hälsa, forskning betyg och bedömning, forskning betyg och bedömning särskolan, grundsärskolan, grundskolan, kommentarmaterial, ny läroplan grundsärskolan, debatt grundsärskolan, massmedia grundsärskolan

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, Stockholms Universitets bibliotekskatalog, DIVA, google, Skolverket, uppsatser.se

Sökningar som gav relevant resultat

Skolverket: Publikationer NU 03

Google: Publikationer skolverket idrott och hälsa, betyg och bedömning idrott och hälsa, debatt grundsärskolan

Kommentarer

Jag har använt mig mest av traditionella böcker, publikationsdatabasen på skolverket och DIVAS bibliotekskatalog. Det var svårt att hitta forskning på området särskolan och idrottsämnet. Det jag hittade rörde främst fysiska handikapp och idrottsämnet, inte nedsatta kognitiva förmågor och idrottsämnet.